

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Diplomová práce

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky

Ilustrace a její role v rozvoji jazykových dovedností a čtenářské
přehlednosti u dětí v předškolním věku
Diplomová práce

Autor: Bc. Eliška Třasáková

Studijní program: Pedagogika předškolního věku se zaměřením na děti se speciálními
potřebami

Vedoucí práce: Mgr. Petra Waldaufová

Oponent práce: PhDr. Yveta Pohnětalová, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor:	Bc. Eliška Třasáková
Studium:	P20K0330
Studijní program:	N0112A300001 Pedagogika předškolního věku se zaměřením na děti se speciálními potřebami
Studijní obor:	Pedagogika předškolního věku se zaměřením na děti se speciálními potřebami
Název diplomové práce:	Ilustrace a její role v rozvoji jazykových dovedností a čtenářské pregramotnosti u dětí v předškolním věku
Název diplomové práce Aj:	Illustration and its role in the development language skills and reading literacy in children in preschool children

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem práce je navrhnout a v praxi mateřské školy ověřit metody práce s ilustrací, které podporují rozvoj jazykových dovedností a čtenářské pregramotnosti u dětí předškolního věku

V teoretické části se bude autorka zabývat ilustrací a vizuální gramotností, tvořivostí, jazykovými dovednostmi, čtenářskou pregramotností s ohledem na čtenářské strategie a základní typy knih pro předškolní věk, ve druhé části práce popíše charakteristiku dětí předškolního věku z hlediska rozvoje jazykových dovedností, tvořivosti a čtenářské pregramotnosti.

Na základě studia odborné literatury **v praktické části** autorka navrhne metody práce s ilustrací v mateřské škole u dětí předškolního věku, které rozvíjí jazykové dovednosti, tvořivost a čtenářskou pregramotnost. Připraví tematické celky, kdy jeden každý celek bude inspirován knihou od jednoho autora a ilustrátora. Jednotlivé celky budou reflektovány dětmi a vyhodnoceny - v čem a jak práce s ilustrací (v dětské knize) pomohla k rozvoji jazykových dovedností, tvořivosti a čtenářské pregramotnosti dětem předškolního věku. Práce bude zaměřena na kvalitativní výzkum, při kterém budou porovnány rozdíly mezi výzkumným vzorkem a vzorkem experimentálním.

TOMÁŠKOVÁ, Iva. *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0790-0.

MLEJNEK, Josef. *Dětská tvořivá hra*. 3. vyd. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, útvar Artama, 2011. ISBN 978-80-7068-001-8.

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

ALTMANOVÁ, Jitka. *Čtenářská gramotnost ve výuce: metodická příručka*. Praha: Národní ústav pro

vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-86856-98-8.

HAVEL, Jiří a Veronika NAJVAROVÁ. *Rozvíjení gramotnosti ve výuce na 1. stupni ZŠ*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5714-2.

Zadávací
pracoviště: Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Petra Waldaufová

Oponent: PhDr. Yveta Pohnětalová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 1.3.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucí samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 8. prosince 2022

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Petře Waldaufové za skvělé vedení, věnovaný čas a cenné rady při tvorbě mé diplomové práce. Zároveň také děkuji paní ředitelce nejmenované mateřské školy, rodičům a jejich dětem, kteří mi umožnili realizaci praktické části diplomové práce. Dále děkuji své rodině za pochopení a podporu v průběhu mého studia.

Anotace

Diplomová práce se zaměřuje na ilustraci a její roli v rozvoji jazykových dovedností a čtenářské pregramotnosti u dětí v předškolním věku.

Teoretická část se věnuje ilustraci a vizuální gramotnosti, tvořivosti, jazykovým dovednostem, čtenářské pregramotnosti s ohledem na čtenářské strategie a základním typům knih pro předškolní věk. Ve druhé části popisuje charakteristiku dětí předškolního věku z hlediska rozvoje jazykových dovedností, tvořivosti a čtenářské pregramotnosti.

V praktické části lze najít navržené metody práce s ilustrací v mateřské škole u dětí předškolního věku, které rozvíjejí jazykové dovednosti, tvořivost a čtenářskou pregramotnost. Zahrnuje tematické celky, kdy jeden každý celek je inspirován knihou od jednoho autora a ilustrátora. Jednotlivé celky jsou reflektovány dětmi a vyhodnoceny v čem a jak práce s ilustrací (v dětské knize) pomohla k rozvoji jazykových dovedností, tvořivosti a čtenářské pregramotnosti dětem předškolního věku. Práce je zaměřena na kvalitativní výzkum, při kterém jsou porovnávány rozdíly mezi výzkumným vzorkem a vzorkem experimentálním.

Klíčová slova: ilustrace, čtenářská pregramotnost, čtenářské strategie, předškolní vzdělávání, jazykové dovednosti, tvořivost

Annotation

The diploma thesis focuses on illustration and its role in the development of language skills and preliteracy in children of preschool age.

The theoretical part is devoted to illustration and visual literacy, creativity, language, skills, reading preliteracy with regard to reading strategies, and basic types of books for preschool age. In the second part, the characteristics of children of preschool age are described in terms of the development of language skills, creativity, and reading preliteracy.

In the practical part, you can find proposed methods of working with illustration that develop language skills, creativity, and reading preliteracy in preschool children. It includes thematic units, where each individual unit is inspired by a book by one author and illustrator. Individual units are reflected by children and are evaluated – in what and how working with illustration (in a children's book) helped to develop language skills, creativity, and reading preliteracy for preschool children. The work is focused on qualitative research, in which the differences between the research sample and the experimental sample are compared.

Keywords: illustration, reading preliteracy, reading strategies, preschool education, language skills, creativity

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Cíl	2
3	Literární řešerše.....	3
3.1	Teoretická východiska.....	3
3.1.1	Gramotnost	3
3.1.2	Funkční gramotnost.....	3
3.1.3	Vizuální gramotnost	4
3.1.4	Čtenářská pregramotnost.....	5
3.1.5	Čtenářské strategie	7
3.1.6	Strategie dle Hanky Švejdové (2019)	9
3.1.7	Osobnost učitele ve vztahu k tvořivosti	13
3.1.8	Osobnost dítěte ve vztahu k tvořivosti.....	15
3.2	Knih a dětská literatura	16
3.2.1	Typy knih	17
3.2.2	Ilustrace a ilustrátoři.....	18
3.2.3	Ocenění.....	22
3.2.4	Laureáti výročních cen v oblasti literatury pro děti a mládež	22
4	Praktická část.....	25
4.1	Metodologie výzkumu	25
4.1.1	Charakteristika výzkumného souboru.....	25
4.1.2	Stanovení hypotézy.....	26
4.1.3	Metody sběru dat.....	26
4.1.4	Test úrovně	26

4.1.5	Test vstupní a výstupní	27
4.1.6	Pozorování	27
4.1.7	Využití metod sběru dat při realizaci praktické části	27
4.1.8	Metody zpracování výsledků pedagogického výzkumu	29
4.1.9	Vyhodnocení výsledků testu:	50
4.2	Sebereflexe.....	56
5	Závěr	57
	Seznam použité literatury	60
	Seznam příloh:	63

Seznam obrázků

Obrázek 1 Tukoni	30
Obrázek 2 O klíči	33
Obrázek 3 Proč nekveteš?	39
Obrázek 4 A pak se to stalo	43
Obrázek 5 Medvěd	46
Obrázek 6 Otázka č. 1/1 říjen	73
Obrázek 7 Otázka č. 1/2 říjen	73
Obrázek 8 Otázka č. 1/1 březen	73
Obrázek 9 Otázka č.1/2 březen	73
Obrázek 10 Otázka č. 2/1 říjen	74
Obrázek 11 Otázka č. 2/2 říjen	74
Obrázek 12 Otázka č. 2/1 březen	74
Obrázek 13 Otázka č. 2/2 březen	74
Obrázek 14 Otázka č.3/1 říjen	75
Obrázek 15 Otázka č.3/1 říjen	75
Obrázek 16 Otázka č.3/2 říjen	75
Obrázek 17 Otázka č.3/1 březen	76
Obrázek 18 Otázka č.3/2 březen	76
Obrázek 19 Otázka č.4/1 říjen	77
Obrázek 20 Otázka č.4/2 říjen	77
Obrázek 21 Otázka č. 4/1 březen	77
Obrázek 22 Otázka č.4/2 březen	77
Obrázek 23 Otázka č.5/1 říjen	78
Obrázek 24 Otázka č.5/2 březen	78
Obrázek 25 Otázka č. 5/1 březen	79
Obrázek 26 Otázka č. 5/2 březen	79
Obrázek 27 Otázka č.5/1 říjen	79

Obrázek 28 Otázka č. 5/2 říjen	79
Obrázek 29 Otázka č. 5/1 březen	80
Obrázek 30 Otázka č. 6/2 březen	80
Obrázek 31 Otázka č.7/1 říjen	80
Obrázek 32 Otázka č.7/2 říjen	81
Obrázek 33 otázka č.7/1 říjen.....	81
Obrázek 34 Otázka č.7/2 říjen	81
Obrázek 35 Otázka č.8/1 říjen	81
Obrázek 36 Otázka č.8/2 říjen	82
Obrázek 37 Otázka č.8/1 březen	82
Obrázek 38 Otázka č.8/2 březen	82
Obrázek 39 Otázka č. 9/1 říjen	83
Obrázek 40 Otázka č.9/2 říjen	83
Obrázek 41 Otázka č. 9/1 březen	83
Obrázek 42 Otázka č.9/2 březen	83
Obrázek 43 Otázka č. 10/1 říjen	84
Obrázek 44 Otázka č.10/2 říjen	84
Obrázek 45 Otázka č. 10/1 březen	84
Obrázek 46 Otázka č. 10/2 březen	84
Obrázek 47 Otázka č. 11/1 říjen	85
Obrázek 48 Otázka č. 11/2 říjen	85
Obrázek 49 Otázka č. 11/1 březen	85
Obrázek 50 Otázka č. 11/2 březen	85
Obrázek 51 Otázka č. 12/1 říjen	86
Obrázek 52 Otázka č. 12/2 říjen	86
Obrázek 53 Otázka č. 12/1 březen	86
Obrázek 54 Otázka č. 12/2 březen	86

Seznam tabulek

Tabulka 1 První integrovaný blok	31
Tabulka 2 Druhý integrovaný blok.....	35

Tabulka 3 Třetí integrovaný blok.....	40
Tabulka 4 Čtvrtý integrovaný blok.....	44
Tabulka 5 Pátý integrovaný blok	47

1 Úvod

Příběhy jsou nedílnou součástí života každého z nás. Příběhy si vymýšlíme, vyprávíme, předčítáme i žijeme. Prostřednictvím příběhů se učíme rozeznávat, co je dobré nebo špatné. Přejímáme z nich názory, postoje, hodnoty, inspiraci, ale i poučení. Jsou součástí nás všech už od počátku lidstva. Nejen dítě se pomocí příběhu učí a poznává svět. V rozvoji dítěte jsou důležité příběhy vyprávěné i předčítané. U dětí předškolního věku příběhy vyvolávají emoce, fantazii i tvořivé myšlení. Umožňuje dítěti identifikovat se hrdinou příběhu, a to mu pomáhá pochopit nejen sebe samého, ale i svět kolem něj. Jakákoliv forma předávání příběhů rozšiřuje dítěti slovní zásobu a rozvíjí komunikační schopnosti a dovednosti. Předčítání v dětech vzbuzuje zájem nejen o knihy, ale zároveň touhu po dovednosti číst a psát. Pro lepší dokreslení příběhu najdeme ilustrace v převážné většině v dětské literatuře. Díky nim i nečtenář může lépe vyvodit, o čem příběh bude, může příběh snadněji pochopit. Podle ilustrace si děti vybírají knihy, které by je mohly zajímat.

Aby dítě příběh obohatil, je potřeba, aby mu porozumělo. Právě tomu lze pomoci tzv. čtenářskými strategiemi, kterým bych se ráda ve své práci věnovala. Ukázala, že práce s ilustrací hraje roli v rozvoji jazykových dovedností a čtenářské pregramotnosti zejména u dětí předškolního věku. Cílem je navrhnout a v praxi mateřské školy ověřit metody práce s výše zmiňovanou ilustrací.

2 Cíl

Cílem práce je navrhnout a v praxi mateřské školy ověřit metody práce s ilustrací, které podporují rozvoj jazykových dovedností a čtenářské pregramotnosti u dětí předškolního věku

3 Literární rešerše

3.1 Teoretická východiska

V teoretické části se budu zabývat ilustrací a vizuální gramotností, tvořivostí, jazykovými dovednostmi, čtenářskou pregramotností s ohledem na čtenářské strategie a základní typy knih pro předškolní věk, ve druhé části práce popíšu charakteristiku dětí předškolního věku z hlediska rozvoje jazykových dovedností, tvořivosti a čtenářské pregramotnosti.

3.1.1 Gramotnost

Gramotnost je překlad anglického slova “literacy” a možná proto je nejčastěji chápána jako “schopnost a dovednost čtení a psaní v mateřském jazyce” (Havel, Najvarová, 2011, str. 20). Gramotnost člověka se tedy posuzovala podle toho, zda umí nebo neumí číst a psát. Podle tohoto kritéria se posuzovalo, zda se jedná o člověka gramotného nebo negramotného. Dnes už se nespokojíme pouze s tímto označením, ale zaměřujeme se na kvalitu a úroveň gramotnosti jedince (Havel, Najvarová, 2011).

V literatuře lze najít hned několik definic gramotnosti. Zaujala mě definice od Jany Doležalové (2005), která tvrdí, že “gramotnost znamená ovládnutí různých druhů komunikace za účelem začlenění jedince v dané společnosti, pro jeho uspokojivé konání a bytí ve prospěch svůj i druhých. Jedná se o schopnost, která mu umožní řešit proměnlivé problémy denního života” (Doležalová, 2005, str. 14). Její definice zahrnuje všechny druhy komunikace, nesoustředí se pouze na čtení a psaní. Gramotnost je závislá na sociálních, kulturních a ekonomických podmínkách (Gavora, 2002).

Rychlým vývojem společnosti se dá dle Havla a Najvarové (2011) předpokládat, že se budou měnit i kritéria pro posouzení gramotnosti. Základem opět zůstane dovednost čtení a psaní, ale k tomu se přidají i další dovednosti, které budou potřebné pro život ve společnosti.

3.1.2 Funkční gramotnost

Funkční gramotnost (z anglického jazyka “functional literacy”) Průcha (2009) definuje jako “vybavenost člověka pro realizaci různých aktivit potřebných pro život v

současné civilizaci. Je to například dovednost nejen číst, ale také chápat složitější texty, vyplnit formulář, rozumět grafům a tabulkám apod.” (Průcha, 2009, str. 80) Z toho lze vyvodit, že se jedná o schopnost “zpracovat znalosti a informace z různých oblastí lidského vědění, bez nichž se ve společnosti neuplatní a neprosadí” (Havel, Najvarová, 2011, str. 24).

Havel a Najvarová (2011) považují za základní oblasti funkční gramotnosti:

- Čtenářskou gramotnost
- Matematickou gramotnost
- Přírodovědnou gramotnost
- Informační gramotnost
- Jazykovou gramotnost
- Finanční gramotnost
- a další gramotnosti

Oba výše zmiňovaní autoři dále upozorňují na to, že jedinec nemůže být ve všech gramotnostech na stejné úrovni. Úkolem školy by tedy mělo být “vybudovat základ všech oblastí funkční gramotnosti”. (Havel, Najvarová, 2011, str. 24)

3.1.3 Vizuální gramotnost

Zrak je považován za nejdůležitější smysl v životě člověka. Pomocí zraku člověk vnímá nejvíce informací z okolního světa. Díky tomuto smyslu můžeme vnímat právě probíhající děje, lépe se orientovat v našem okolí a spojovat si různé souvislosti. V souvislosti se čtenářskou gramotností je důležité zrak rozvíjet. Dítě by mělo být schopné rozlišit jednotlivé tvary, barvy, poznat tvar písmen, hledat rozdíly mezi nimi. Mezi další dovednosti patří i rozpoznat jednotlivé děje, určit jejich rozdíly a shody. Vyhledávat předměty dle stanovených kritérií pomocí manipulace s předměty, ale i v obrázku a představách. Zrak je potřebný i v samoobslužných činnostech, při kterých trénujeme shodu oka a ruky. Tak moc potřebnou shodu při čtení a psaní. S tím úzce souvisí zraková paměť. Zde je potřeba, aby si dítě ve své paměti vytvořilo představu o předmětech, znacích, obrázcích, které nikdy nevidělo a později s nimi dokázalo pracovat. Protože zrakových podnětů je všude kolem dítěte hodně, je potřeba se

naučit podněty třídit, vnímat detaily, ale některé naopak úplně ignorovat (Tomášková, 2015).

Dítě předškolního věku se dokáže orientovat v prostoru, dokáže porovnávat mezi sebou předměty, třídit je podle kritérií, skládat puzzle, jeho kresba má mnohem více detailů, pozná rozdíly a rozpozná figuru na pozadí. Na konci předškolního období poznává čísla, napočítá do šesti, má zájem o dopravní prostředky, vybarvuje předkreslené obrázky, pozná základní barvy a jejich odstíny. Tomášková (2015) vnímá vysokou úroveň zrakového vnímání jako předpoklad pro dobrou úroveň čtení a čtenářské gramotnosti. Při psaní je zapotřebí zraková paměť pro rozpoznání písmen.

3.1.4 Čtenářská pregramotnost

“Čtenářská gramotnost patří mezi nezbytné předpoklady k rozvíjení klíčových kompetencí, zejména kompetence učení, a jsou stále více využívány jako nástroj k dosažení dalších cílů....” (Altmanová, 2011, str. 5)

“Čtenářská gramotnost je celoživotně se rozvíjející vybavenost člověka vědomostmi, dovednostmi, schopnostmi, postoji a hodnotami potřebnými pro užívání všech druhů textů v různých individuálních i sociálních kontextech.” (Tomášková, 2015, str. 9)

Z výše zmiňovaných definic je zřejmé, že dobré čtenářské dovednosti jsou klíčové pro vzdělávání jedince. Nerozvinuté nebo méně rozvinuté čtenářské dovednosti ničím nelze vykompenzovat. Negramotní lidé mají ve svém životě velmi ztížený přístup ke vzdělání a následně velmi omezenou škálu pracovních pozic. A následně se často vyskytují mezi skupinami na okraji společnosti. V minulosti se mezi populací objevili jedinci, kteří nemají rozvinuté čtenářské schopnosti. Tlak společnosti je v dnešní době tak velký, že tyto jedince už potkáte jen stěží. Společnost si začala uvědomovat, že kořeny pro rozvoj výše zmiňované dovednosti jsou právě v rodině a předškolním vzdělávání. (Mertin, 2015)

Ačkoliv výuka čtení je spojována spíše se základním vzděláním. V předškolním věku je důležité tvořit základy a předpoklady čtení. Dítě si v mateřské škole osvojuje orientaci v prostoru a čase, rozvíjí se zrakové vnímání, sluchové vnímání a jazykové dovednosti. Můžeme tedy říci, že úkolem mateřské školy je vytvoření základu pro čtenářské dovednosti. Dle Mertina (2015) tomuto pojetí odpovídá Rámcový vzdělávací program

pro předškolní vzdělávání. Ten, dále poukazuje na to, že “přípravné období v základní škole vždy mělo a má i dnes stejný význam. Je v něm potřeba dovést všechny děti na zhruba stejnou startovací vzdělávací úroveň, a teprve pak je možné zahájit výuku čtení.” (Mertin, 2015, str. 165)

Autor dále vysvětluje, že kvůli rozdělení na čtenářskou gramotnost a předčtenářskou gramotnost, lze diagnostikovat poruchy učení až v pozdějším věku. Ale prevencí právě proti poruchám může sloužit i rozvíjení základů čtenářské pregramotnosti právě v předškolním věku.

Tomášková (2015) zdůrazňuje, že čtenářskou gramotnost prolíná šest rovin:

1. Vztah ke čtení - potěšení z četby, následně vnitřní motivace číst
2. Doslovné porozumění - propojovat čtené s vlastními zkušenostmi a znalostmi
3. Posuzování a hodnocení - schopnost vyvodit z přečteného závěry a kriticky hodnotit
4. Metakognice - rozpoznat zda text je srozumitelný a pokud ne, volit vhodné strategie pro lepší porozumění
5. Sdílení - schopnost podělit se s ostatními o své prožitky, postřehy i názory z četby, všimnout si i rozdílných pohledů na daný text
6. Aplikace - využít zkušenost s textem k vlastnímu rozvoji a využít ji dále v životě

Vztah ke čtení a knihám se celkově získává už od brzkého věku. Velkým vzorem jsou především rodinní příslušníci. Chvilky strávené společně s knihou vytváří mezi nimi silnou citovou vazbu. Dalším pozitivním faktorem je i motivace, která může být v podobě podnětného prostředí, připomínání jim důležitosti čtení, pomoci překonávat obtíže při nácviku čtení. (Tomášková, 2015)

Výše zmiňovaná autorka dále uvádí některé postupy, kterými lze rozvíjet kladný vztah ke čtení v mateřské škole:

- Čtení dětem každý den - Autorka má na mysli takové čtení, při kterém se dítě aktivně účastní (dokončuje příběh, přemýšlí o textu, nechá si vysvětlit nové pojmy,..).

- Knihovnička pro děti - Knihovna, ke které mají děti nepřetržitý přístup. Knihy by měly obsáhnout všechny žánry pro předškolní věk. Děti díky tomu mají možnost se s knihami seznámit, prohlížet si je a diskutovat nad nimi.
- Čtecí a psací koutky - Jedná se o prostor (koutek), kde budou mít děti k dispozici dostatek papírů, psacích potřeb, různých sešitů, omalovánek, knih a časopisů. Místo, které jim dává podnět ke hře na školu, na poštu nebo banku.
- Návštěva knihovny - Kde si s dětmi můžeme vypůjčit knihu, prohlížet, diskutovat nad obrázky. Zde se děti mohou seznámit s pojmem ilustrátor a autor.
- Tvorba dětského čtenářského deníku - Společné zaznamenávání informací o přečtených knihách.
- Zapojení rodičů do předčítání dětem - Činnost, při které lze navázat formu spolupráce rodiny a mateřské školy. Čtení lze obohatit i společnou dramaturgií.
- Předčítání starších spolužáků ze základní školy - Díky této aktivitě lze děti motivovat pro naučení se čtení a těšení se do základní školy.
- Výroba vlastní knihy/lepage - Děti získají nové informace o tom, kdo je ilustrátor a autor, jak se kniha vyrábí.
- Dramatizace pohádek - Pomocí dramatizace si děti rozvíjí paměť, myšlení, tvořivost, představivost a smyslové vnímání. Pomáhá jim lépe pochopit příběh a chování jednotlivých postav.

Učitelka v mateřské škole může využít i besedy, exkurze, pracovní listy, přednášky, dramatickou výchovu, zpěv, ale i různé počítačové programy, interaktivní tabuli, CD a DVD. Cílem je využít cokoli, co nám pomůže rozvinout u dětí předškolního věku předpoklady a získat vědomosti pro rozvoj čtenářské pregramotnosti. Pedagog vždy vychází ze zájmu dítěte, respektuje jeho individuální a věkové zvláštnosti a s ohledem na to využívá vhodné metody a formy (Tomášková, 2015).

3.1.5 Čtenářské strategie

Čtenářské strategie jsou postupy, díky kterým si posluchač a později i čtenář lépe uvědomí obsah sdělení a má možnost hlouběji pochopit smysl textu. Pojem strategie

značí, že jde o něco vědomého a promyšleného. Při využívání těchto strategií stavíme do popředí to, jakým způsobem pracujeme. Už v mateřské škole bychom měli děti vést k tomu, aby si uvědomovaly během poslouchání čteného textu, co se děje v jejich hlavách. Zda o textu přemýšlí.

V důsledku můžeme říct, že čtenářské strategie odpovídají čtenářským dovednostem, které využíváme také podvědomě. V případě, že čteme text, který je pro nás složitý a nějakým způsobem neuchopitelný, snažíme se vědomě využít strategie tak, aby nám pomohly.

Rozvoj čtenářských strategií je spíše úkolem v primárním vzdělávání. Ovšem stále více se ukazuje, že čtenářské strategie je vhodné rozvíjet už v předškolním období, za předpokladu využití přiměřených postupů. Cílem čtenářské pregramotnosti není naučit děti číst a psát, ale hlavním cílem je děti motivovat ke čtení, rozvíjet jejich jazykové dovednosti, tvořivost a smyslové vnímání, které je pro následné naučení čtení a psaní velice stěžejní. (Rybářová a kol., 2019)

V předškolním věku se děti se čtenářskými strategiemi seznamují a následně i učí aplikovat v různých situacích. Právě vědomím používáním se tyto postupy (strategie) zautomatizují a v dítěti se rozvine čtenářské dovednost (Najvarová, 2008). V tomto období u dětí probíhá učení hlavně pomocí nápodoby na základě pozorování. Dle Koželuhové (2022) pro snadnější porozumění textu můžeme využít dva způsoby:

- modelování - dospělý dítěti poskytuje vzor toho, jak o textu přemýšlet a dále pracovat se získanými informacemi. Jedná se o popis svého uvažování. Důležitým slovem se zde stává *“protože”*, díky kterému dokáže dospělý vysvětlit, jak ke své odpovědi přišel. Dětem je vhodné dávat návodné otázky, které začínají slovem *“proč”*. Modelovat nemusí pouze dospělý, ale i zkušenější dítě, které dokáže vysvětlit ostatním svou odpověď na otázku, která vychází ze zpracování informací z textu, které jsou propojené s jeho vlastními zkušenostmi.
- scaffolding - výraz se překládá jako *“lešení”*. Znamená to, že opora pro dítě odpovídá jeho potřebám. Tuto oporu dítěti nabízíme intuitivně u všech činností.

Ve vztahu k čtenářské gramotnosti se jedná o návodné otázky, využití rekvizit (pomůcek), prvků dramatické výchovy nebo ilustrací.

3.1.6 Strategie dle Hanky Švejdové (2019)

Dle Hanky Švejdové se jedná o tyto strategie:

3.1.6.1 Propojování/hledání souvislostí

Čtenářská strategie, která vychází z vlastních zkušeností dítěte. Jedinec si v této strategii uvědomuje souvislosti s tím, co už zná. Spojuje si spolu vlastní zážitky s textem, který vnímá. Strategie je zásadní pro porozumění a zapamatování si textu, orientaci v textu a hlavně další motivací pro další vnímání textu (Švejdová, 2019). V předškolním věku lze pracovat s touto strategií na dvou úrovních. Propojení ve stylu "já-text", kdy si dítě propojuje informace získané z textu s vlastním životem (zkušenostmi). Druhou úrovní je propojení "text-text", kdy si dítě dá do souvislosti dvě pohádky a mezi sebou informace porovná. Jedná se o strategii, kterou lze využít před, v průběhu i po čtení. Využíváme zde otázek. Strategie je vhodná i pro nejmenší děti (Koželuhová, 2022).

3.1.6.2 Vizualizace

Tato strategie vychází ze smyslových představ dětí. Důležitým úkolem při této strategii je, navodit na základě informací v textu konkrétní představu (jak chutná, jak voní,..). Míra potěšení z příběhu je dána mírou představivosti každého jedince. U dětí předškolního věku je důležité zaměřit se na konkrétní smysly. Pro některé děti je složité verbálně popsat svou myšlenku, pomocí může být ztvárnění pohybem, výtvarně, zvukově (Švejdová, 2019). Při této strategii můžeme využít všechny své smysly. Vizualizaci lze použít v průběhu čtení i po čtení (Koželuhová, 2022).

3.1.6.3 Usuzování a předvídaní

Usuzování v tomto případě znamená odhalení skrytého významu v textu. Opět se dítě opírá a svou zkušenost, na základě které je schopno si text s ní spojit a vyvodit nějaký vlastní úsudek. S tím je spojeno předvídaní, kdy na základě informací z textu, je dítě schopno vytvořit hypotézu, jak nebo jakým směrem se bude příběh ubírat. Dítě

předvídá už ve chvíli, kdy si vybere knihu, kterou chce číst jen podle ilustrace. V tuto chvíli předvídá, o čem kniha bude (Švejdová, 2019). Každý z nás predikuje i v běžném životě a vždy na základě svých zkušeností. Strategie je vhodná i pro nejmenší děti, které vychází z ilustrace, která je zároveň pro děti oporou pro myšlenkové operace. Předvídání děje podle jednotlivých obrázků je základem pro dějovou posloupnost. Nejde o správnou nebo nesprávnou odpověď, jde nám o odhad. Zařazení předvídání před začátek čtení, v dětech vyvolává zájem o knihu (Koželuhová, 2022).

Někteří autoři (Tomášková, 2015, Švejdová, 2019) usuzování a předvídání vnímají jako totožnou strategii. Dle Koželuhové (2022) se jedná o dvě rozdílné strategie a to hlavně v předškolním období. Hlavní rozdíl vnímá v míře nároků na kognitivní procesy dětí. Učitel dětem klade otázky, které dítě provokují nad textem přemýšlet a zajímat se i o nevyřčené skutečnosti. Při usuzování se zaměřujeme na logicky správný a přesný úsudek.

Usuzování a předvídání se jeví jako totožné. Avšak z pohledu obtížnosti je vhodné u mladších dětí využívat předvídání. U starších dětí si lze dovolit usuzování, které učitel ze své pozice může modelovat.

3.1.6.4 Hodnocení

Při využití této strategie si dítě vytváří na základě své zkušenosti postoj, názor. Nejde o vyjádření sympatií s příběhem. Jedná se většinou o zhodnocení chování dané postavy z příběhu (Švejdová, 2019). Strategie slouží i k umocnění zážitku z četby. Dítě by mělo porozumět motivům jednotlivých postav. Díky tomu se stávají účastníky příběhu. Zde dítě využívá své zkušenosti a znalosti vzorců chování. Strategie hodnocení vybízí k diskusi, proto je důležité zajistit klidné a bezpečné prostředí, ve kterém je dítě schopno se otevřít a sdílet svůj názor (Koželuhová, 2022).

3.1.6.5 Shrnování

Shrnování má za cíl sesumírovat všechny informace, které mu během textu byly nabídnuté. Vyjádřit hlavní podstatu příběhu. Nejde však o pouhé převyprávění děje. Jde o velmi náročnou strategii pro děti předškolního věku, kdy se často nedokáží oprostít od části příběhu, která je nejvíc zaujala, a upřednostňují jí před hlavní

myšlenkou děje. Zde je kladení otázek velice důležité (Švejdrová, 2019). Náročná strategie z důvodu, že dítě musí třídit podstatné a nepodstatné informace. Podstatou je vyjádření celého děje v jedné větě. Pro předškolní dítě se jedná o velmi náročnou strategii, při které potřebuje pomoci od dospělého. Pomoc může mít formu nedokončených vět nebo grafického záznamu. Strategie shrnování se využívá po čtení. (Koželuhová, 2022)

3.1.6.6 Kladení otázek

Dle výše zmiňované autorky Koželuhové (2022) do čtenářských strategií patří i kladení otázek. Upozorňuje na tuto strategii hlavně z důvodu, že kladení otázek sám sobě je nám lidem velice přirozené v různých situacích. Výjimkou není ani četba. Při četbě jsou však děti potichu a ptát se přestávají. Úkol učitele je podněcovat dítě k tomu se ptát. Jeho odpovědi využívat pro stimulaci jejich myšlení. Strategie dítě učí formulovat otázky i odpovědi.

Při rozvoji čtenářských strategií lze postupovat několika způsoby v závislosti na věkovou skupinu dětí. U dětí navštěvujících primární vzdělávání lze mluvit o strategiích, vysvětlit jim jejich podstatu a pracovat s nimi. U předškolních dětí je nejdůležitější učitel nebo rodič, kteří jim kladou otázky, pomocí kterých děti lze směřovat k uvědomování si a porozumění textu. Otázky jsou základem pro všechny výše zmiňované strategie. V tomto případě je osoba dospělého v roli "moderátora", díky kterému si dítě lépe utřídí myšlenky a získá lepší orientaci v tom na co se zaměřit. (Tomášková, 2015)

Proto, aby učitel (rodič) byl pro děti vhodnou oporou, je potřeba ovládat dovednost správně pokládat otázky. Při rozvoji čtenářské pregramotnosti nám jde o rozvinutí vyjadřovacích schopností. Proto je důležité používat tzv. otevřené otázky, které dítě podporují v jeho myšlení a tvořivosti. (Droppová, 2015)

3.1.6.7 Tvořivost

"Tvůrčí myšlení je nejvíce povznášející činností lidského mozku a přináší nejvíce uspokojení. Je to nejvyšší činnost, jaké je schopna lidská mysl." (H. Bruno Selye)

Tvořivostí neboli kreativitou se zabývá řada autorů. Ve své práci zmíním jen zlomek z nich.

“Duševní schopnost vycházející z poznávacích i motivačních procesů, v níž ovšem hraje důležitou roli též inspirace, fantazie, intuice.” (Průcha, 1995)

Čáp a Mareš (2001) vycházejí z významu slova kreativita, která má latinský základ ve slově “creo” neboli “tvořím”. Podle jejich teorie se jedná o “soubor vlastností osobnosti, které umožňují tvůrčí činnost, popřípadě tvůrčí řešení problémů.” (Čáp a Mareš, 2001, str. 159) Tím zdůrazňují, že kreativní člověk nemusí vždy vynaleznout něco úplně nového. Stačí pouze vycházet z toho, co je obecně známé, ale najít nový (jiný) způsob řešení dané situace. Autoři dodávají, že míra tvořivosti je spjatá se zkušenostmi, motivací a vytrvalostí jedince.

“Tvořivost neboli kreativita je extrémním projevem života, protože každé řešení problému je tvůrčí proces.” Takový názor má na danou problematiku Marie Königová. (Königová, 2007, str. 12)

Maňák tvořivost chápe jako: “přirozené vlastnosti člověka projevující se seberealizací individua při vzniku něčeho nového, kterou je potřeba rozvíjet, připravovat jí prostor a potlačovat bariéry, které se jí stavějí do cesty.” (Maňák, 1998, str. 74)

Názorů a definic je na tvořivost mnoho. Ale i přesto se autoři shodují na tom, že tvořivost je ryze lidská vlastnost, díky které se jedinec seberealizuje. A právě seberealizace je pro člověka velice důležitá.

Výše zmiňovaný autor Maňák (2001) tvořivost rozděluje do několika stupňů:

- Tvořivost expresivní (spontánní)
- Tvořivost inovativní - zde hraje roli záměrné úsilí něco udělat, co je netradiční
- Tvořivost inventivní - spojena s vědeckými, uměleckými nebo technickými poznatky
- Tvořivost emergentní - při níž vznikají úplně nové jevy

Maňák (2001) s Königovou (2007) hovoří o možných úskalích, které tvůrčím lidem překážejí v kreativním projevu. Königová tyto překážky rozděluje na vnitřní a vnější.

3.1.6.8 Vnitřní bariéry

Vnitřní bariéry si staví člověk sám sobě. Tvořivosti překáží především vnitřní konflikt, nejistota nebo velké starosti. Další bariérou je pro mnohé jedince i čas. Pokud je člověk omezen časem, tvůrčí myšlení se zablokuje. Svě nápady je dobré nescházet ať už nedostatkem času, tak různým přerušováním. Aby jeho tok myšlenek byl volný, je potřeba mít dostatek odpočinku, ale i pohybu. Negativně na jedince působí nejistota ve vztahu k okolí. Jedinec potřebuje jistotu, že ho okolí podporuje. (Königová, 2007)

3.1.6.9 Vnější bariéry

Stěžejní bariérou v tvořivosti může být bezpochyby prostředí. Není vhodné tmavé a hlučné prostředí. Rušivým elementem může být i přehlcení barev v místnosti. Jedinci by měl být zpřístupněn kontakt s přírodou. Dobré je zajistit přístup k informacím. (Königová, 2007)

3.1.7 Osobnost učitele ve vztahu k tvořivosti

Kvalitní a zajímavý literární text sám o sobě nestačí. Jestli pro děti bude něčím přínosný, záleží na osobnosti učitele, především na jeho schopnostech, dovednostech a kreativitě. Gebhartová (2011) mluví o tzv. "gramotnosti v širším slova smyslu". Tím má na mysli "...dovednost právně, plynule a výrazně hlasitě číst, ale i schopnost estetického vnímání a kritického myšlení, absorbovaná znalost základních literárněvědných poznatků i jazykově kultivovaný řečový projev." (Gebhartová, 2011, str. 10) Pro čtenářskou pregramotnost by dobrý pedagog měl umět vybrat především vhodný literární text, který bude pro danou věkovou skupinu přitažlivý a zároveň jim měl, co předat. Dalším požadavkem je i schopnost hospodařit se svým hlasem.

Pedagog, který je tvořivý by měl disponovat schopností nalézat nové a neotřelé formy činností s dětmi. Důležitým aspektem je i pružné myšlení a nepřizpůsobovat činnosti svým ověřeným metodám. Naopak je důležité podřídit vše výchovným potřebám dítěte. Nezbytné je pro pedagoga mít organizační, didaktické a pedagogické vloh. Pedagog by měl být pro děti inspirací ale i usměřovatelem jejich her. Jeho úkol je

vytvářet přívětivou a tvořivou atmosféru. Měl by vést děti k pochopení umění, získat jejich zájem pro četbu literatury, vést je k citlivému vztahu k okolí, věcem a živým bytostem. (Mlejnek, 2001)

(Fibichová, Szobiová, 2007) sepsaly ve své publikaci několik zásad pro podporu tvořivého myšlení vzhledem k práci s dětmi v mateřské škole:

- Nehodnotit - učitel nemá posuzovat výsledek. Komentuje co je správně a co je špatně. Naopak snaží se dítě povzbuzovat.
- Dobrovolnost - každé dítě je jiné. Některé děti jsou rády v roli pozorovatelů. Nemusí se vyjádřit všichni ke všemu.
- Bezpečí - důležité je navodit v dítěti pocit bezpečí. Dítě nezkoušíme, ale umožňujeme mu, aby se vyjádřilo.
- Humor - smějeme se společně s dětmi. Nikdy ale děti nezesměšňujeme.
- Potěšení ze hry - každá hra má dítěti přinést potěšení.
- Pochvala - děti potřebují slyšet pochvalu.
- Hra - při aktivitách pro rozvoj myšlení se nejedná o učební látku, ale především o zábavu - hru.

Koželuhová (2022) připomíná, že podmínky pro úspěšné využívání čtenářských strategií nejsou odlišné od těch, které by v mateřské škole měly probíhat při jakékoliv jiné činnosti. Úkolem učitele je vytvořit pozitivní třídní klima. Ovšem není na to sám. Na pozitivním klimu se podílejí všichni zaměstnanci mateřské školy, ale hlavní odpovědnost nese učitel. Role učitele není jednoduchá. Dnes tuto roli chápeme jako průvodce "facilitátora", který děti podněcuje k bádání, hledání a zkoumání různých souvislostí. Zároveň je zde potřeba nadšení pro svou profesi, aby mohl s dětmi sdílet radost. Učiteli by neměl chybět pedagogický optimismus a víra v potenciál dítěte. V dnešní době je velký tlak na výkon, ale nesmíme zapomenout dávat dětem prostor, dostatek času pro jejich aktivní zkoumání a volnou hru. Základem pro tohle všechno je v první řadě naplnění potřeb dítěte.

3.1.8 Osobnost dítěte ve vztahu k tvořivosti

“Pohádka se má předčítat, o pohádce si má dítě s vypravěčem povídat!” (Květuše Lepilová)

Dnešní svět je velice proměnlivý. Život je plný nečekaných situací, ve kterých se od jedince vyžaduje jednat spontánně. Dalo by se říci, že předpokladem pro prosazení se v dnešní společnosti je právě tvořivost. Díky ní je jedinec schopný pružně reagovat. Tvořivost jedinci umožňuje trávit kreativně svůj volný čas. Člověk se tvořivý rodí, ale je potřeba v něm tuto schopnost “živit”. (Fichnová, Szobiová, 2007)

Dítě je samo o sobě velice nápadité, ale je potřeba jeho tvořivost podporovat a rozvíjet. Předškolní věk je pro dítě ve znamení fantazie. Probíhá mimo jiné i velký a rychlý rozvoj slovní zásoby. Dítě předškolního věku nemá zkušenosti a dovednosti, které by se rovnaly dospělému jedinci. V tomto období můžeme u dětí pozorovat určité znaky dětského myšlení. (Tomášková, 2015)

Dle Vágnerové (2005) se jedná o tyto znaky:

- Centrace - Dítě se zaměřuje pouze na jeden znak daného objektu. Jedná se o znak, který je dominantní pro danou věc.
- Egocentrismus - Dítě má svůj subjektivní názor, který považuje za jediný správný.
- Fenomenismus - jedná se o určitou zjevnou podobu vnímání světa dítětem. Všechno je tak, jak se jeví a zdá na první pohled.
- Prezentismus - Tento znak souvisí se skutečností, že děti nemají pojem o čase. A proto všechno prožívají v přítomnosti.

Vágnerová (2005) uvádí, že děti předškolního věku se vzhledem k jejich myšlení, liší od dospělého jedince i způsobem zpracovávání informací. Charakteristickými znaky jsou:

- Magičnost - Dítě si reálný svět zkresluje pomocí své fantazie. Dítě věří v nadpřirozené bytosti a často nerozlišuje mezi realitou a fantazií.
- Animismus - Dítě připisuje vlastnosti živých bytostí neživým předmětům (polidšťování).
- Arteficialismus - Dítě si tímto způsobem vykládá vznik světa po svém. Za vznikem světa stojí člověk.

- Absolutismus - Pocit dítěte, že všechny věci jsou neměnné. Jak dítě danou věc pozná, musí zůstat už navždycky.

Se specifičností dětského myšlení a následně i zpracováním informací souvisí rozvoj tvořivosti. Hlavsa (1986) rozděluje rozvoj dětské tvořivosti na tři základní stádia:

- Stádium prekreativní (do 5 let věku dítěte) - jedná se o vzestup tvořivé aktivity. Dítě využívá řeč, motorické dovednosti, představivost a učí se pomocí nápodoby činností od svých vzorů. Pro toto období je pro děti důležité mít přísun nových podnětů.
- Stádium správných odpovědí (od 7 do 10 let věku dítěte) - období, které se může projevat už na v předškolním období. V tomto stádiu klesá tvořivá aktivita vlivem nástupu do základní školy. Důvodem je velká zátěž a adaptace dítěte na prostředí.
- Stádium kreativní (od 10 do 11 let věku dítěte) - V tomto věku už má dítě dostatek informací, se kterými může dále tvořit.

Pomocí tvořivých úkolů můžeme rozvíjet tvořivé schopnosti. Jsou pro dítě motivací, protože jsou nové. Obsahují prvky nejasnosti, neurčitosti a překvapivosti. Chybí v nich podmínky řešení. Tvořivost lze rozvíjet ve všech typech činností a lze promítnout do všech pěti oblastí RVP PV. (Waldaufová, 2017)

Děti v předškolním věku mají velkou potřebu fantazie a především hry. Předčítání nebo vyprávění dětem je podnětem pro rozvoj představivosti a fantazie. Bohužel v dnešní době je čtení dítěti nahrazováno multimediálními zařízeními. Důsledkem toho dítě může ztrácet intonaci a rytmus mluvy, která je důležitá právě pro budoucí čtení. V mateřské škole dítě neumí číst, a tak hledá symboliku a děj v obrázku. Díky knihám se učí poznávat různé emoce jako je radost či strach, rozvíjí svou fantazii a zlepšuje svou slovní zásobu. (Lepilová, 2014)

3.2 *Kniha a dětská literatura*

Motto: "Chceme - li zaujmout děti, musíme být prvořadě příběhem uchvácení my a mít potřebu ho předat, podělit se o něj." (Z. Kupcová)

Knih, které patří do dětské literatury je v současné době opravdu mnoho. Není proto jednoduché vybrat text, se kterým s dětmi pracovat. Vhodné je vybrat text, který je pro děti tematicky zajímavý, jazykově a literárně kvalitní. Text, který bude vhodný k rozvoji řečových schopností a jazykových dovedností. A pokud bude učitelkou kvalitně předáván může rozvíjet celou osobnost dítěte nejen předškolního věku. Pomocí literárního textu lze obsáhnout všechny vzdělávací oblasti. (Gebhartová, 2011)

Literatura pro děti a mládež má dle Čeňkové (2006) čtyři hlavní funkce. Jedná se o funkci poznávací, relaxační, didaktickou a fantazijní. Obsah a žánr dětských knih je odrazem společnosti a především postavením dítěte ve společnosti. Z tohoto důvodu začínáme vnímat dětskou literaturu až od doby Jana Amose Komenského, který vytvořil ilustrovanou encyklopedii "Orbis sensualium pictus" a věnoval ji dětem.

Dnes je literatura pro děti a mládež tvořena mísením žánrů, výtvarného a filmového umění a především působením médií. Dle výše zmiňované autorky je možné rozdělit zdroje inspirace z kterých se literatura pro děti a mládež tvoří:

- žánry pro děti a mládež - jedná se o prózu s dětským hrdinou, autorskou pohádku, hrané a loutkové drama a obrázkovou knihu
- žánry převzaté ze starověké a folklorní literatury (mýtus, epos, bajka, pohádka a pověst)
- univerzální žánry jako pro literaturu dětskou tak i určenou pro dospělé - jedná se o žánr dobrodružný, vědeckofantastický, historický, detektivní, drama, komiks, fantasy a další. Zde má své místo u některých žánrů ilustrace. Ta může být i nadřazená literárnímu textu.

3.2.1 Typy knih

Výběr vhodného textu k předčítání není snadný úkol. Mezi sledovaná kritéria patří, zda je text pro děti srozumitelný a obsahově blízký. Zároveň ho děti nesmí znát, abychom zde mohli využít všechny čtenářské strategie. Text by neměl být příliš dlouhý, ale měl by podněcovat k myšlení a fantazii. V předškolním věku jsou oblíbené knihy, ve kterých hrdina má podobné problémy jako ony (Koželuhová, 2022).

Při výběru literárního textu pro děti je důležité se na text podívat z pohledu dítěte. Hodnotíme, zda je dílo z pohledu dítěte, atraktivní a hlavně přiměřené jeho věku. Děti

v pohádkách nadchnou nejen zvířata, která mluví a napětí, ale i verše nebo popěvky. (Lepilová, 2014)

- Říkadla a písničky - mívají v sobě vtip, mnohdy i nadsázku a nesmysl. Jsou pro děti lehce zapamatovatelné.
- Dětské klasické pohádky - Díky pohádce si dítě vysvětluje okolí svět. Zkoumá vztahy lidí, spojení lidí s přírodou, spravedlnost a boj dobra se zlem. Menší děti reagují na jednoduchou zápletku, starší děti potěší kouzelné světy, dramatické příběhy a tajemství. Pomocí předčítání pohádky lze děti zklidnit.
- Pohádky autorské - Liší se od klasických pohádek svým námětem, jazykem, stylem i obsahem. Zde se objevují problémy dětí, kouzla, moudrost a humor.
- Koledy
- Ukolébavky a verše pro nejmenší

Knihy vhodné pro děti poznáme podle toho, že jsou na děti zaměřené a pro jejich věkovou skupinu zajímavé. Díky jejich obsahu se dítě naučí něco důležitého a podstatného. Učí děti racionálně myslet, díky nim získávají znalosti. Knihy rozvíjejí u dětí dobrý vkus, smysl pro humor a jsou zdrojem smysluplné zábavy. Pomocí knihy si děti budují k ostatním živým bytostem úctu. Obsahují pozitivní morální odkaz a propagují vzorce správných postojů a chování, formují optimistický postoj k životu, sebedůvěru a estetické vnímání. V žádném případě by knihy v dětech neměly vzbuzovat negativní stereotypy chování, sklony k negativnímu společenskému chování a předsudky, strach a neklid. (www.celeceskoctedetem.cz)

V dnešní době nalezneme velký výběr titulů pro děti předškolního věku. Je možné čerpat z klasické dětské literatury (V. Čtvrtek, O. Sekora, L. Carroll a další). Další možností je, nechat se inspirovat současnými autory. (Koželuhová, 2022)

3.2.2 Ilustrace a ilustrátoři

Stejně tak jako kniha i ilustrace prošla velkým vývojem. Kniha v dnešní době už nemá tak významné postavení v našich životech jako tomu bylo v minulosti, přesto je knižní ilustrace vnímána jako velice zajímavé téma.

3.2.2.1 Pojem ilustrace

Pojem ilustrace pochází z latinského slova “ilustrare” a znamená to “osvětlovat, názorně zobrazovat. Často se pojí se zřetelným objasněním a doplněním literárního textu v tištěné podobě. K pojmu ilustrace se pojí i iluminace, kterou chápeme různá vyobrazení v rukopisech. Ilustrace je jedinečnou oblastí výtvarné tvorby. Klasifikujeme ji do oblasti užité a knižní grafiky. Může existovat jako samostatný výtvarný projev. Vícha (2004) vnímá ilustraci jako samostatný žánr literárně výtvarný, protože je interpretací literárního díla. Ale až samotné přečtení knihy dává ilustraci ten skutečný obsah. Ovšem podle převahy ilustrací v literárním díle lze rozlišit ilustrované publikace a obrazové publikace. Přičemž v ilustrované publikaci je ilustrace pouze jakýmsi doplňkem. Naopak v obrazových publikacích ilustrace převládají nad textem.

Podle Vícha (2004) lze rozdělit vzájemný vztah mezi textem a ilustrací do třech základních druhů:

- Přímé a bezprostřední zřetelné spojení - ilustrace plní funkci dovysvětlení textu, zobrazuje popisované jevy
- Nepřímé a pasivní významové souvislosti textu a ilustrace - ilustrace doplňuje text názornou ukázkou (dokument)
- Nepřímé a aktivní významové spojení - ilustrace nemá za úkol doplnit text

V ilustraci také můžeme rozlišit několik základních ilustračních typů:

- Výtvarný doprovod – Jedná se o bezprostřední návaznost na literární text. Ilustrace opakuje pouze to, co je v textu psáno. Tento způsob se často uplatňuje v historické literatuře.
- Tvořivější pojetí ilustrace, kdy doplňuje literární předlohu. Promítne se zde osobnost ilustrátora. Je prostředkem pro vyjádření vnitřní podstaty příběhu. Ilustrátor nezobrazuje hlavní situace, které jsou detailně popsány od autora textu.
- Ilustrační doprovod - zde je text pouze inspirací pro ilustrátora, který do svého díla promítá své názory a postoje. Úsilí vystihnout celkové ladění příběhu.

- Ilustrace epické - plní záměr vyprávění. Mezi takové ilustrátory se například řadí Josef Lada.
- Ilustrace lyrické - jsou opakem epických, kdy ilustrace je odrazem textu (Vích, 2004).

Z výše uvedeného je zřejmé, že spojení textu s ilustrací může být vnímáno hned z několika úhlů pohledu. Rozlišujeme několik ilustračních typů, díky kterým můžeme lépe pochopit význam a funkci ilustrace v daném díle.

3.2.2.2 Funkce Ilustrace

“Ilustrace ve svém všeobecném významu je názorné, tj. obrazové představení slovních pojmů nebo celých textů.” (Vích, 2004, str. 12) Díky tomu si můžeme o čteném textu vytvořit vizuální představu. Ilustrace plní hned několik důležitých funkcí pro čtenáře:

- Mimoestetická funkce - díky které si čtenář může vytvořit představu o něčem s čím do dnešního dne neměl zkušenost
- Estetická funkce - ilustrace může být i samostatným výtvarným dílem. Promítá se zde osobnost výtvarníka a vytváří tak omezený okruh zrakových i mimozrakových představ o literárním díle.

Zdeněk Vích (2004) vymezuje i další funkce ilustrace, které plní dětská literatura ve vzdělávacím procesu:

- Noetická, poznávací funkce - opírá se o myšlenku, že díky ilustraci, lze poznat skutečnost, která může být inspirací v umělecké tvorbě
- Estetická funkce (umělecko - estetická) - pokud je ilustrace vytvořena tak, aby čtenáři dávala možnost pochopit literární hodnotu díla, můžeme říct, že ilustrace hraje důležitou roli ve výchově k estetickému životu.
- Mravně a sociálně výchovná funkce - ilustrace může být nástrojem k upevnování si morálních zásad a principů
- Funkce směřující k rozvoji dětské osobnosti - působí na citový, rozumový a volní rozvoj jedince
- Rekreační funkce - dokáže pobavit, zaujmout, uvolnit. Může mít svou funkci v arteterapii.

3.2.2.3 Vývoj české ilustrace v knize pro děti a mládež

Za počátek české ilustrace pro děti a mládež se považuje dílo Jana Amose Komenského "Orbis Pictus". V tomto případě se jedná o ilustraci didaktickou. Použití umělecké ilustrace se v této době ještě nedařilo. Na přelomu 19. a 20. století vznikl velký obrat v ilustraci knih pro děti a mládež. Zásahu na tom měl především Mikoláš Aleš, který je považován za zakladatele moderní české umělecké ilustrace pro děti a mládež. Vznikl požadavek, aby se dětem předkládaly hlavně knihy, které mají uměleckou hodnotu v textu i v ilustraci. Převládaly dějové ilustrace, které se odehrávaly až příliš v iluzivním prostředí nebo byly lyricky laděné podle obsahu knihy nebo emočního rozpoložení daného ilustrátora. Úkol bylo dokreslit děj, scénu a typy literárních postav. V tomto období se zviditelňují jména jako Josef Lada, Cyril Bouda, Josef Čapek nebo Ondřej Sekora. Ve válečném období se ilustrátoři snažili o návrat k tradicím. V současnosti se knihy a zejména ty pro dětské čtenáře přejímají ze zahraničí i s jejich ilustracemi (Vích, 2004).

3.2.2.4 Pojem ilustrátor

Ilustrátor pochází z latinského slova "lux", což v překladu znamená světlo. Úkolem ilustrátora je využít tohoto světla a pomocí svého štětce proniknout k čtenáři a rozvíjet jeho fantazii. (Hutařová, 2004)

3.2.2.5 Klub ilustrátorů

Klub ilustrátorů sdružuje významní ilustrátory, kteří jsou držiteli významných zahraničních ale i domácích ocenění. Tento klub byl založen v roce 1990. Až do roku 2014 vystupoval pod názvem "Klub ilustrátorů dětské knihy". Klub pořádá pravidelnou prezentaci ilustrací a spolupracuje s Českou sekcí IBBY (International Board on Books for Young People). Poskytuje kontakty pro vydavatelství, nakladatelství, pořádá výtvarné dílny a setkání s dětmi. Členové klubu se zúčastňují jako porota dětských výtvarných soutěží. (www.klubilustratoru.cz)

3.2.3 Ocenění

S výběrem, co dětem číst, nám může pomoci Katalog - Nejlepší knihy dětem. Tento katalog je tvořen pro všechny, kteří s dětskými knihami jakýmkoliv způsobem pracují. Projekt, ve kterém najdeme doporučení každý rok na nové české knihy pro děti a mládež vytvořili komise pro dětskou knihu SČKN a Česká sekce IBBY.

Výběr z českých knih pro děti a mládež 2020/2021 Podzim (věková kategorie: předškolní věk)

- Daniela Fischerová "Pták Noh a ptáček Nožička - Ohňový mužíček Pindůla Pandůla"
- Marka Míková "Rýmovačky opičí"
- Martin Vopěnka "Sofinka a záhadné zvířátko"
- Ilona Komárková (Komára) " A pak na mě mrkla"
- Tereza Šiklová "Obr"
- Zuzana Pospíšilová "Strašidelný dům"
- Klára Pondělíčková "Co musejí morčata"
- Lukáš Csicsely "Metamorfórky"
- Jakub Špičák "Kubíkova cesta"
- Daniela Fischerová "Strakaté uši sušení padouší"
- Štěpánka Jislová "Přeřekadla (Komiksový průvodce příslovími)"
- Tereza Horváthová "To je Tábor"

3.2.4 Laureáti výročních cen v oblasti literatury pro děti a mládež

Zlatá stuha

Jedná se o jedinou cenu v České republice, která je udělována každý rok knihám určeným pro děti a mládež, které jsou napsané v českém jazyce. Její tradice je dlouholetá (od roku 1993). V její porotě sedí významní čeští spisovatelé, výtvarní umělci i vědečtí odborníci na danou tematiku. Cenu vyhlašuje Česká sekce IBBY - Společnost přátel knihy pro mládež, Klub ilustrátorů dětské knihy, Obec překladatelů, Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského a Památník národního

písemnictví. Díky tomu cenu získají opravdu pouze kvalitní díla. Organizace klade velký důraz na čtenářskou gramotnost nejen výběrem a oceněním knih, ale i výstavou ilustrací, která je doprovázena autorským čtením a výtvarnou dílnou, dále mají zásluhu na tvorbě pracovních listů, besed, odborných seminářů na metodiku práce s knihou. Ocenění Zlatá stuha 2021 získala kniha "Táta a princezna Rozárka" od autora Jan Jirků. Tato kniha byla oceněna za literární text i výtvarnou část. (www.zlatastuha.cz)

Magnesia Litera

Jedná se o výroční knižní ceny Magnesia Litera, která si kladou za hlavní cíl propagovat literaturu, která je kvalitní. Nemá žádná kritéria pro žánry. Díky tomu je toto ocenění rozděleno do devíti podskupin. Knihy jsou vybírány až 300 literárními odborníky.

V kategorii Litera za knihu pro děti a mládež pro rok 2021 vyhrála kniha Bogdana Trojaka "Safíroví ledňáčci a Glutaman". (www.magnesia-litera.cz)

Charakteristika dítěte předškolního věku z hlediska rozvoje jazykových dovedností

"Komunikace znamená dovednost člověka užívat výrazové prostředky nejen k výměně informací, ale i k vytváření, udržování a pěstování mezilidských vztahů." (Thorová, 2015, str. 224) Komunikace může mít podobu naslouchání, mluvení, čtení, psaní nebo neverbální.

Nejvyužívanějším komunikačním nástrojem je řeč. Thorová (2015) říká, že řeč má tak zvaně svá "organizační pravidla". Tím má na mysli fonetiku a fonologii, morfolonii, syntax, lexikologii, sémantiku a pragmatiku.

Vývoj řeči dle organizačních rovin jazyka lze rozdělit dle autorky do šesti skupin:

- Fonematicko - fonologická rovina řeči, která zkoumá zvukovou stránku jazyka. Tato rovina se rozvíjí už od prenatálního období, kdy ještě nenarozené dítě vnímá hlas své matky a reaguje na něj. V prvních měsících svého života experimentuje se svými mluvidly a zvuky.
- Morfologická (tvaroslovná) rovina řeči řeší gramatiku slov. Dítě ke konci předškolního období by už mělo mluvit bez větších gramatických chyb.
- Syntaktická rovina, ve které je důležitá skladba slov. Rovina pro níž je důležité osvojování si komunikace ve větách a souvětích.

- Lexikální rovina řeči, se týká slovní zásoby. Dítě si rozšiřuje slovní zásobu přirozeně pomocí svých otázek a následnou komunikací s námi.
- Sémantická rovina řeči představuje schopnost porozumět slovům i s jeho více významy.
- Pragmatická rovina řeči rozumíme dovednost zda dokážeme řeč užívat, ale i rozumět v různých sociálních situacích. Patří sem dovednost rozpoznat komunikačního partnera a přizpůsobit mu svůj komunikační styl.

Pro učení jako takové je komunikace velice důležitá. Mít rozvinutou a bohatou slovní zásobu a zpětnou vazbu je pro komunikaci základ. Předpoklad pro úspěch ve školním prostředí je v rámci komunikace, domluvit se se spolužáky i učiteli bez obtíží, dokázat obhájit svůj názor a říci si o své potřeby. Před nástupem do základní školy by měl projev dítěte být bez chyb v rámci výslovnosti a gramatiky. Protože právě vady řeči mají negativní vliv na čtení a psaní.(Tomášková, 2015)

Slovní zásobu obohacujeme hlavně tím, že v každé situaci se snažíme o komunikaci, komentář, popis, ale především trpělivě odpovídáme na jejich otázky. Dále jsou v tomto případě užitečné právě říkanky, pohádky nebo příběhy. Iva Tomášková (2015) vnímá, že úroveň řeči u dětí, které do mateřské školy přicházejí ze snižuje. Hlavní příčinu vidí v rodičích, se kterými mají děti méně společných zážitků, dětem nečtou, nemluví s nimi o běžných věcech. Z jejího pohledu děti mají velké množství sluchových a zrakových podnětů a naopak málo řečových vzorů.

V mateřské škole se klade velký důraz na řeč proto, že v pozdějším věku je náprava mnohem obtížnější (Tomášková, 2015).

4 Praktická část

Cílem diplomové práce je seznámit se s různými druhy ilustrací (v dětské knize), podporující rozvoj jazykových dovedností, tvořivosti a čtenářské pregramotnosti. Navrhnout jejich využití pro podporu rozvoje jazykových dovedností, tvořivosti a čtenářské pregramotnosti a sestavit tematické celky s různými typy ilustrací (v dětské knize) a realizovat je s dětmi v mateřské škole, svou práci reflektovat a vyhodnotit, v čem a jak práce s ilustrací pomohla k rozvoji jazykových dovedností, tvořivosti a čtenářské pregramotnosti.

Na základě prostudované literatury navrhnu možnosti, jakým způsobem lze využít ilustraci u dětí předškolního věku k rozvoji jazykových dovedností, tvořivosti a čtenářské pregramotnosti. Vytvořím tematické celky, kdy jeden každý celek bude inspirován knihou od jednoho autora a ilustrátora. Jednotlivé celky budou reflektovány dětmi a vyhodnoceny – v čem a jak práce s ilustrací (v dětské knize) pomohla k rozvoji jazykových dovedností, tvořivosti a čtenářské pregramotnosti dětem předškolního věku.

4.1 Metodologie výzkumu

4.1.1 Charakteristika výzkumného souboru

Všechny níže zmiňované činnosti byly zaměřeny na rozvoj čtenářské pregramotnosti, na rozvoj jazykových dovedností a tvořivosti. Každému jednomu tematickému celku jsem se věnovala 3-5 dní. Realizace probíhala v mé třídě předškolních dětí a následně ve třídě předškolních dětí mé kolegyně.

Mateřská škola se nachází v menším městě ve středních čechách. Škola disponuje čtyřmi třídami, z toho jsou dvě třídy předškolních dětí. V mé třídě je zapsáno 23 dětí, z toho 15 dívek a 8 chlapců. Čtyři děti mají odklad školní docházky. Ve vedlejší třídě je zapsáno 25 dětí, z toho 16 chlapců a 9 dívek.

Do mého výzkumu jsem zařadila obě třídy, jejichž rodiče mi poskytli souhlas k výzkumu i natáčení všech aktivit, které mi sloužily k autoevaluaci a diagnostice dětí při realizovaných činnostech.

Úvodní hodinu a závěrečnou hodinu jsem realizovala v obou třídách, abych měla srovnání. Díky tomu jsem měla možnost srovnání třídy, se kterou pracuji v oblasti rozvoje čtenářské pregramotnosti pomocí ilustrace a třídy, kde se paní učitelka zaměřuje na tuto oblast méně.

4.1.2 Stanovení hypotézy

Při stanovení hypotézy jsem vycházela z předpokladu, že ilustrace (z dětské knihy) budou vést děti k zájmu o knihy, tvořivosti, k rozvoji řečových dovedností, fantazie a slavní zásoby. Z tohoto předpokladu jsem vycházela při formulaci těchto hypotéz:

- Děti v předškolním věku používají čtenářské strategie na úrovni jejich věku - předvídání, usuzování, vizualizace a shrnování.
- Díky tematickým celkům dítě projeví zájem o dětské knihy a činnosti s nimi spojené.
- Dítě si rozšíří slovní zásobu a zlepší své jazykové schopnosti a dovednosti.
- Dítě si rozšíří znalosti v oblasti ilustrace (autor, druhy ilustrace) a to přiměřeně k jeho věku.

4.1.3 Metody sběru dat

Vzhledem k cílům výzkumu jsem se rozhodla pro svou práci využít metodu pozorování a testem vlastní konstrukce.

4.1.4 Test úrovně

Test úrovně je bez časového limitu, výsledek v něm je dán vědomostmi nebo dovednostmi zkoušeného. (Skutil, 2011)

4.1.5 Test vstupní a výstupní

Jedná se o test, který je zkoušeným předkládán na začátku/konci nějakého určitého celku. Díky němu lze zjistit, na jaké úrovni jsou jejich znalosti a dovednosti před zahájením celku nebo naopak při ukončení. To také slouží jako podklad pro další hodnocení (Skutil, 2011).

4.1.6 Pozorování

Pedagogické pozorování je jednou z neznámějších a nejstarších metod sběru dat v oblasti pedagogiky. Jedná se o záměrné, cílevědomé, plánovité a systematické pozorování. "Je založeno na sledování a následné analýze jevů, které lze vnímat smysly" (Skutil, 2011, str.101).

Tato metoda je dle Skutila (2011) nejpřirozenější a málo nákladná diagnostická metoda. Díky ní je možné přímo sledovat reálné jevy. Pomocí této techniky lze zjistit data, které jinou metodou nelze získat.

4.1.6.1 Přímé pozorování (zúčastněné pozorování)

Jedná se o metodu, při které můžeme sledovat aktivity bezprostředně ve zkoumaném terénu. Pozorovatel je účastný aktivity nebo pouze pozorovatelem ostatních aktérů. Jeho úkolem je zároveň sledovat záměr nebo cíl činností. Výhodou této metody je, že umožňuje pochopit celou situaci v kontextu a získá přesný popis situace. Díky tomu si může vytvořit svůj vlastní názor na danou problematiku. (Švaříček, Šedřová, 2014)

4.1.6.2 Nepřímé pozorování

Metoda, které neumožňuje pozorovateli být ve zkoumaném terénu. Pozorovatel má k dispozici pouze nějaký záznam. Za nepřímé pozorování lze považovat i vnímání situace přes objektiv nebo následnou analýzu audiozáznamů. (Švaříček, Šedřová, 2014)

4.1.7 Využití metod sběru dat při realizaci praktické části

Děti jsem testovala na začátku října 2021 a následně v březnu 2022. Testování trvalo v časovém úseku 20ti minut. Děti jsem testovala v rámci skupiny společně. Děti

spolupracovaly bez problémů. Své testování jsem zaměřila na rozvoj slovní zásoby, komunikační dovednosti a používání čtenářských strategií.

Testování probíhalo vždy ústně a přiměřeně vzhledem k jejich věku.

Testové otázky

1. Jaká knížka je vaše nejoblíbenější? (1b.)

2. Jaká ta kniha je? O čem je?

Slova - 1b.

Jednoduchá věta - 2b.

Souvětí - 3b.

3. Prohlédni si obrázek, o čem by tato kniha mohla být?

Slova - 1b.

Jednoduchá věta - 2b.

Souvětí - 3b.

4. Proč si myslíš, že bude o ...?

Slova - 1b.

Jednoduchá věta - 2b.

Souvětí - 3b.

5. Dokážeš seřadit obrázky tak, aby jsi podle nich mohl/a vyprávět příběh? (1b.)

6. V čteném příběhu poznej nesmysl.

Pozná nesmysl - 1b.

Dokáže ho opravit - 2b.

7. Poznáš z obrázků, o kterou známou pohádku se jedná? (1b.)

8. Kdo v pohádce vystupuje a jaký/jaká je?

Řekne postavy - 1b.

Přiřadí přídavné jméno - 2b. (každé přídavné jméno + 1b.)

9. Zkus dokončit příběh, který ti budu vyprávět.

Slova - 1b.

Jednoduchá věta - 2b.

Souvětí - 3b.

10. Doplně slovo, které se rýmuje se slovem:

(celkem 3b. - za chybnou odpověď 1b. dolů))

- Les
- Vločka
- Domeček

11. Vytleskej tato slova:

(celkem 3b. - za chybnou odpověď 1b. dolů)

- kniha
- pohádka
- mrak

12. Zkus říct, kdo je ilustrátor? (1b.)

13. Znáš nějakého ilustrátora? Jak se jmenuje? (1b.)

14. Poznáš, kdo tyto ilustrace namaloval? Poznáš, které jsou od stejného ilustrátora?

Pozná ilustrátora - 1b.

Pozná stejné ilustrace - 1b.

Pro tento výzkum byla použita metoda přímého pozorování, při které jsem pracovala s dětmi a zároveň jsem je při činnosti pozorovala. Pro lepší získání dat jsem si práci s dětmi natáčela na videozáznam, který jsem použila pro lepší zachycení reakcí dětí a vlastní evaluaci. Tímto jsem tedy využila i metodu nepřímého pozorování.

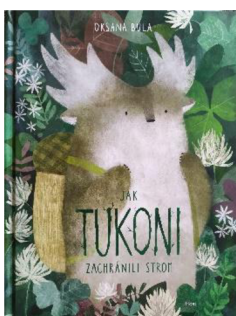
4.1.8 Metody zpracování výsledků pedagogického výzkumu

Výsledky z testování jsem zachytila pomocí videozáznamu, díky kterému jsem si mohla sesbíraná data poslechnout opakovaně. Data jsem si zaznamenala do mnou vytvořené tabulky. Pro snadnou orientaci ve výsledcích, jsem využila graf.

4.1.8.1 První integrovaný blok

Oksana Bula - Jak Tukoni zachránili strom

Obrázek 1 Tukoni

Tukoni jsou kouzelné bytosti, které se starají o les. Jejich úkol je ukládat živočichy i rostliny k zimnímu spánku, následně je i probouzet nebo si s nimi hrát. Jeden z nich se jmenuje Tuláček a ten má za nejlepšího přítele strom. Jenže noci byla veliká bouřka a jeho příteli se něco přihodilo. Tuláček ho najde zlomený. A tak zavolá ostatní Tukoně na pomoc, aby mu pomohli strom uzdravit, což se jim nakonec podaří.

Cíle a očekávané výstupy

Cíle	Očekávané výstupy
Rozvoj schopnosti porozumět příběhu a zájmu o literaturu	Dítě vysvětlí, co se v příběhu událo. Dítě projeví zájem o pokračování příběhu.
Rozvoj zrakového vnímání	Dítě najde detail v ilustraci. Dítě porovná dvě ilustrace a najde rozdíly. Dítě seřadí obrázky dle kritéria.
Rozvoj vyjadřování pomocí slov	Dítě své myšlenky a nápady vyjádří pomocí slov.
Rozvoj tvořivosti	Dítě své myšlenky a nápady vyjádří slovně, výtvarně, pohybově.
Rozvoj sebeovládání	Dítě vyslechne názor ostatních počká než ostatní domluví, aby se mohlo také vyjádřit. Dítě respektuje pravidlo "nemluvit" v rámci hry.
Rozvoj sluchového vnímání	Dítě rozpozná zvuky lesa. Dítě určí, kdo tyto

	zvuky může vydávat.
Rozvoj prosociálního chování	Dítě vymýšlí způsoby, jak pomoci stromu.
Učit děti znát části stromu.	Dítě pojmenuje jednotlivé části stromu a dokáže je znázornit pohybem.
Učit děti barvám.	Dítě najde, zda má na sobě danou barvu a zareaguje na danou skutečnost pohybem.

Tabulka 1 První integrovaný blok

Činnosti:

1. Motivace - Poslech hudby - zvuky lesa
2. Děti leží na koberci a poslouchají zvuky. Poznáte podle zvuků, o čem si dneska budeme povídat? Co to bylo za zvuky? Kam vás ty zvuky mohly přenést?
3. “Dneska bych vám ráda představila Tukoně. Kdo to je? Co si pod tím představíte?” Děti buď říkají, modelují nebo mohou kreslit své nápady.
4. Ukázka prvního obrázku (příloha č. 1) - děti popisují obrázek, co tam všechno vidí.
5. “Tohle jsou Tukoni. Kolik jich na obrázku je? Který z nich je nejmenší a největší?”
6. Řazení obrázků - vystříhaní různě velící Tukoni, které se děti snaží ve dvojici seřadit od největšího po nejmenší a naopak.
7. Pokračování popisu obrázku - “Co to mají na hlavě? Jak se jmenují? Kde to jsou? Co mají všichni Tukoni v ruce a proč? Kdo jim to mohl poslat?”
8. Hra Svolávání Tukoňů - “Já jsem Tukoň a volám k sobě všechny Tukoně, co ...”. Vždy vymyslím nějaké kritérium, podle kterého ke mě děti přistupují.
9. Řazení Tukoňů - “Jak teď zjistíme, kdo z nás je největší a kdo nejmenší?” - nechám děti, aby si na to přišly samy. Mohu dát pravidlo, že nesmí u toho nikdo promluvit.
10. “Proč si myslíte, že Tukoň svolával ostatní?”
11. Ukázka druhého obrázku (příloha č. 2) - popis obrázku s dětmi.

12. "Proč Tukoň volal ostatní? Co se stalo? Kdo nebo co mělo takovou sílu, že se zlomil tak velký a silný strom? Co mu chybí za části?"
13. Pohybem ztvárnit části stromu.
14. Tvoření stromu - pomocí lan nebo kostek vytvořit obvod stromu - jak mohl být veliký?
15. Ukázka třetího obrázku (příloha č. 3) - popis obrázku s dětmi.
16. Hra Na bouřku - pomocí hudebních nástrojů vytvořit různé stupně bouřky - malá, velká, s deštěm, bez deště,..
17. Bouřka - pohybová hra - děti se volně pohybují po prostoru (třída, příroda, školní zahrada). Učitel řekne: "Bouřka za deset!". To znamená, že se hráči musí schovat dříve než učitel napočítá do deseti. Učitel se nehýbe a z daného místa se rozhlédne po uplynutí času. Ostatní se schovávají tak, aby je učitel z daného místa neviděl.
18. Plán na záchranu stromu - "Co uděláme se stromem, který zničila bouřka?"
19. Nějaké nápady realizovat, pokud to půjde.
20. Ukázka čtvrtého obrázku (příloha č. 4) - popis obrázku s dětmi.
21. "Co vymysleli Tukoni pro záchranu stromu? Pomohlo to? Jak se to pozná?"
22. Ukázka pátého obrázku (příloha č. 5) - popis obrázku s dětmi.
23. "Děkuji vám milí Tukoni, že jste mě zachránili a že se tak dobře staráte o les."
24. "Myslíš, že Tukoni strom zachránili? Jak se jim strom odměnil? Změnil se nějak?"
25. Ukázka šestého obrázku (příloha č. 6) - popis obrázku s dětmi.
26. "Tukoni nejraději pijí čaj. Pojdme si společně tukoní čaj uvařit a společně vypít."
27. Společné vaření a vypití čaje.

Reflexe integrovaného bloku

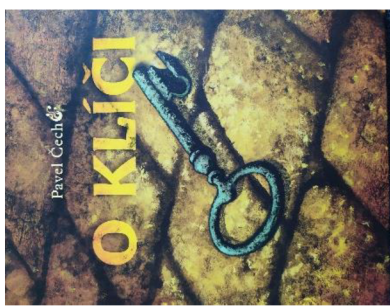
Jako motivaci jsem použila poslech zvuků lesa. Děti ležely na koberci a poslouchaly zvuky. Některé děti se u toho různě převalovaly, bylo to na ně nejspíš příliš dlouhé. Poté měly děti uhodnout, o čem si budeme dneska povídat a hrát si. Děti daly spoustu

nápadů - les, o srnce, o myslivci, Perníkové chaloupce. Následovalo modelování nebo nakreslit Tukoně. Před samotnou činností jsme si řekly nějaké nápady, kdo by to mohl být. Některé děti začaly ihned malovat nebo modelovat. Jiné potřebovaly pomoci s výběrem techniky, jak Tukoně ztvárnit. Pak zde byly dvě děti, které vůbec nevěděly, co nebo kdo to je a měly prázdný papír. Ani při mé pomoci nezvládly nic vytvořit. I tak jsem řekla, ať si vezmou prázdný papír do komunitního kruhu. Obrázky nebo výtvořky jsme si ukazovali. Děti s bílým papírem nakonec za pomoci mé i dětí zjistily, že jejich Tukoni jsou asi neviditelní, protože my jsme je na tom papíře nenašly. Po ukázce první ilustrace se dětem představa Tukoně zhmotnila. Ve dvojici děti řadily Tukoně od největšího po nejmenší a naopak. To pro děti nebyl žádný problém. Ovšem seřadit se později bez mluvení ve třídě od největšího po nejmenší bylo tak dlouhé a bez zdárného výsledku, že jsem povolila mluvení. I to nebylo pro děti vůbec jednoduché, tak jsem dětem musela malinko pomoci. Děti si všimly, že Tukoni mají v ruce dopis. První nápad byl, že je od babičky. Nevím proč, ale děti se na tom shodly. Nakonec jsem pokračovala v příběhu a došly jsme k závěru, že se něco přihodilo, když musejí přijít všichni Tukoni. Společně jsme přemýšlely, co se stalo. Až ilustrace se zlomeným stromem nám to prozradila. Procvičily jsme části stromu. Zahrály si na bouřku, jak hudebně, což se dětem velice líbilo, tak pohybově u čehož si užily dost zábavy. Pohybovou hru na bouřku jsme hrály i při pobytu venku, kde ta hra dostala mnohem větší smysl. Vymyšlení, jak pomoci stromu bylo téma na dlouho. Děti měly spoustu nápadů. Některé z nich se daly i zrealizovat. Děti si z ilustrací domýšlely a tvořily pozadí toho příběhu, což bylo moc hezké. Nakonec společné vaření a pití tukoního čaje se všem moc líbilo. Celý týden si děti v průběhu dne myslely na pití. Častěji chodily pít i děti, které za normálních okolností si na pití málokdy vzpomenou. Bohužel ilustrace v knize byly pro takový počet dětí příliš malé. Děti se dohadovaly, že špatně vidí.

4.1.8.2 Druhý integrovaný blok

Pavel Čech - O klíči

Obrázek 2 O klíči

Integrovaný blok, díky kterému se děti předškolního věku seznámí s knihou Pavla Čecha O klíči. Děti budou mít možnost prožít příběh především pomocí ilustrací z knihy. Hlavní postavou tohoto příběhu je kluk, který po cestě do školy najde ležet na ulici klíč a pomocí fantazie přemýšlí od čeho asi tak může být a komu mohl patřit. Z fantazírování ho vytrhnou hodiny na věži, které mu připomenou, že je čas rychle utíkat do školy. Klíč proto schová do kapsy. Bohužel v kapse u kalhot má díru a klíč vypadne na zem. Po té ho na zemi najde opět jiný kluk. Hlavním záměrem je pomocí ilustrací rozvíjet u dítěte fantazii, myšlení, slovní zásobu a probudit zájem o knihy.

Cíle a očekávané výstupy

Cíle	Očekávané výstupy
Rozvoj schopnosti porozumět příběhu a probudit zájem o literaturu	Dítě vydrží poslouchat příběh. Projevuje zájem o ilustrace z knihy.
Rozvoj zrakového vnímání	Dítě dokáže vyhledat zadaný detail v obrázku.
Rozvoj vyjadřování	Dítě popíše ilustraci. Projeví své nápady, myšlenky.
Rozvoj sebeovládání	Dítě nechá mluvit ostatní a vyslechne jeho názor.
Rozvoj schopnosti soustředit se na mluvené slovo	Dítě se soustředí na mluvené slovo po dobu vzhledem k jeho věku.
Rozvoj sebevyjádření.	Dítě se vyjádří výtvarně, slovem i pohybem.
Rozvoj orientace v symbolech.	Dítě se orientuje v mapě.
Seznámení s prací ilustrátora.	Dítě rozumí pojmu ilustrátor i tomu, co vykonává.

Rozvoj orientace v prostoru.	Dítě se orientuje v prostoru třídy. Dokáže najít hledaný předmět.
Rozvoj hmatového vnímání.	Dítě podle hmatu určí vlastnosti klíče.
Rozvoj jazykových dovedností.	Dítě vytleská dané slovo. Dítě určí počáteční písmeno a vymyslí další slova, která mají stejné písmeno na začátku slova.
Učit děti pojmenovat emoce.	Dítě pojmenuje emoce a vyjádří je pomocí gest a mimiky.
Rozvoj sluchového vnímání.	Dítě si poslechne strašidelné zvuky a pojmenuje.
Rozvoj tvořivosti	Dítě vyjádří své myšlenky a nápady výtvarně, slovně i pohybem.

Tabulka 2 Druhý integrovaný blok

Činnosti:

1. Objevení klíče - děti sedí v kruhu na koberci, a prohlížejí si klíč, který jsem jim přinesla. Vyprávěla jsem jim příběh, že jsem šla do školky, když jsem zahlédla, jak se na chodníku něco leskne - klíč. Nejprve jsem se rozmýšlela, jestli ho ze země zvednout nebo ne. Ale potom jsem si řekla, že mi alespoň děti pomohou zjistit, od čeho by takový klíč mohl být. Komu by mohl patřit.
2. Co byste udělaly vy, děti? Vzaly byste klíč ze země? Proč ano? Proč ne?
3. Vlastnosti klíče - Děti si klíč posílají po kruhu. Každý si na klíč sáhne a řekne, jaký je (velký, zdobený, těžký, starý,...).
4. První písmeno slova KLÍČ. Dokáže ho někdo napsat? Co ještě začíná na dané písmeno? Koho z nás začíná jméno na písmeno "K"? Vytleskáme slovo klíč.
5. Kniha od Pavla Čecha "O klíči" - ukázka ilustrace hlavního hrdiny (příloha č. 6)
6. Kdo to je? Jak se asi jmenuje? Co to má na zádech? Kam asi jde? Jak se cítí podle jeho výrazu v obličeji? Co se mu muselo stát, jaký to má důvod?

7. Ukaž, jak se tváříš, když jsi našťvaný ty? Kdy naposledy jsi byl našťvaný a proč?
Co ti pomohlo?
8. Některé návrhy pro zlepšení nálady si společně vyzkoušíme (tanec, poskoky, vtipy, pohlazení,..).
9. “Tak já vám prozradím, proč tenhle náš kluk byl našťvaný. Představte si, ono se mu nechtělo do školy.”
10. Ukázka další ilustrace (příloha č. 7) - zlepšení nálady
11. Jak se tváří tady na tom obrázku? Co mu zlepšilo náladu? Nalezení klíče.
12. “Páni, ten musí být starý...A jak je velký a těžký. Mohl by být od toho strašidelného opuštěného domu na konci města.”
13. Ukázka třetí ilustrace (příloha č. 8) - popis obrázku
14. Kolik je na obrázku domů, kdo to dokáže spočítat? Jsou všechny stejné? Jaké mají barvy? Kolik mají pater? Kolik mají oken? Mají všechny domy komín? Myslíte, že v nich někdo bydlí? Podle čeho si to myslíte? V jakém domě by jsi chtěl bydlet ty a proč? Od jakého domu si náš chlapec myslí, že bude ten nalezený klíč a proč?
15. Procházka - hledání starých domů v naší obci. Bydlí tam stále někdo nebo je opuštěný?
16. Strašidelné zvuky - každý vymyslí vlastní strašidelný zvuk a předvede ho ostatním.
17. Poslech strašidelných zvuků na CD - rozhovor, co všechno jsme za zvuky poznali (smích, vrznutí dveří, ..).
18. Výroba strašidelného domu - tvoření domu z krabice od mléka
19. Tvorba strašidelných domů ze stavebnice
20. Diskuze: “Děti, co když tenhle klíč není vůbec od strašidelného domu? Co když je od pokladu? No jo, ale jak se k takovému pokladu dostat? Jasně, podle mapy.”
21. Prohlížení Atlasu světa - všímání si značení pevniny, moře
22. Hra - Hledání mapy - mapu jsme schovala v prostoru třídy, děti se snaží pomocí slov “přihořívá”, “samá voda” a “hoří” najít mapu.

23. Cesta podle mapy - mapu jsme využili při pobytu na školní zahradě, kde měly děti schovanou další ilustraci.
24. Ukázka čtvrté ilustrace (příloha č. 9) - popis, co vidíme na obrázku
25. "Kde poklad leží?"
26. "Kdo tam ten poklad mohl nechat? Aha, piráti!"
27. Pirátský rituál
28. Tvorba pirátských přezdívek - každý z dětí si vymyslí svou přezdívku k vlastnímu jménu (Jednooká Anička)
29. Práce na pirátské lodi - společné vymýšlení činností, které by piráti na své lodi mohli dělat. Nejprve jsem křikla: "Hej, piráti, pojdte umýt podlahu!" Každý ze skupiny předvádí pomocí pantomimy mytí podlahy do té doby, než někdo jiný opět křikne: "Hej, piráti, pojdte napsat plachtu!". Každý koho něco napadne postupně svou činnost řekne.
30. Vyplňování prostoru - VLNY - děti se po prostoru pohybují jako vlny do rytmu hudby se snaží "tančit" v různém tempu. Možné je se pohybovat i se šátky.
31. Ukázka páté ilustrace (příloha č. 10) - "A co když natahoval nějaký stroj, nějaký úžasný vynález?"
32. "Jaký stroj by mohl tento náš klíč natahovat?"
33. Děti říkají své nápady, od kterého stroje by chtěly mít klíč.
34. Zhotovení stroje - "Pojďme si takový stroj vytvořit!" Naše těla se promění v jednotlivé součástky stroje (např.: zmrzlinovač). Každé dítě představuje určitou součástku (páčku na zmrzlinu, motor, kličku, ozubené kolečko, trychtýř,..) a podle toho vydává i zvuk, který si sám vymyslí. Nakonec vyzkoušíme všechny součástky stroje rozjet.
35. "Jejda to je hodin, vždyť za chvíli zvoní! Šup klíč do kapsy."
36. Ukázka šesté ilustrace (příloha č. 11) - popis, co děti vidí na obrázku
37. Ukončení bloku - "Vidíte, co se s takovým jedním klíčem může zažít za dobrodružství."

Reflexe integrovaného bloku:

Ilustrace jsem promítala na interaktivní tabuli, pro lepší viditelnost. Poučila jsem se z prvního bloku, kdy se děti stále překřikovaly, že na ilustrace nevidí. Díky interaktivní tabuli jsme tento problém vyřešili a všichni byli spokojeni.

Příběh více zaujal chlapce, kteří zkoumání a bádání zajímá více než děvčata. Hned v úvodu se mi podařilo namotivovat úplně všechny děti. Dívky zaujal lesk tohoto klíče, chlapce spíše zvědavost, co tím odemkneme. Děti měly radost, že si klíč mohou osahat. Vlastnosti klíče nám úplně dobře nešly. Nechtěla jsem nikoho nutit, a tak jsem řekla, že pokud někdo neví, co říct, může se na klíč podívat a poslat dál. Bohužel většina dětí tuto možnost využila a buď jen opakovala vlastnost, kterou řeklo nějaké dítě před ním nebo klíč poslalo dál hned. Nenechala jsem se odradit a klíč jsem zkusila dát doprostřed kruhu na koberec: "Co tě jako první napadne, když vidíš tento klíč?". Koho něco napadlo, řekl svou asociaci nahlas a směl si klíč vzít do ruky. Touha znovu držet v ruce "kouzelný klíč" byla tak velká, že každé z dětí se snažilo vymyslet, alespoň jednu vlastnost.

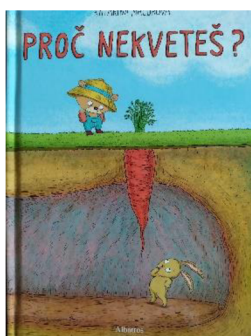
Ilustrace se dětem moc líbily. Každý chtěl obrázek popsat. Každý si všímal na první pohled jiných detailů až vznikala mezi dětmi diskuze, kterou jsem často jen poslouchala. Líbilo se mi, na co všechno jsou děti schopné přijít. Chlapci nadchla strašidelná tematika. Sami si vzpomněli na některé rozpadlé domy, které potkáváme na procházce po městě. Měli zájem klíč zkusit na všech zámcích v mateřské škole a když neuspěli, zkusili jsme to na procházce. Některé dívky naopak tematika vystrašila. Nechtěli jít se podívat na strašidelné domy ani poslouchat strašidelné zvuky. Vždy jsem jim slíbila, že je budu držet za ruku a nemusí se zvuků ani zkoušení klíče účastnit. Chlapce jsme jako odvážlivce nechali klíč vyzkoušet a sami jsem s dívkami stály opodál. Hry na piráty naopak nadchla všechny. Vymyšlení pirátských přezdívek se líbilo všem. Některým dětem jsme společně pomohli. Když přišel na řadu stroj, zřejmě jsem špatně nebo nedostatečně vysvětlila smysl hry. Začátek byl totiž velice pomalý a zmatený. Děti nevěděly, co pořádně mají dělat. Poté se hra rozběhla a užili jsme si plno zábavy. Vytvořili jsme hned několik strojů - zmrzlinovač, hračkovač, špagetovač a čokoládovač.

Podle reakcí dětí soudím, že kniha se dětem velmi líbila. K příběhu se děti vracely ještě mnoho krát po tom, co už jsme se věnovali něčemu jinému. Několikrát jsem děti přistihla, že si na tuto tematiku vymýšlí další hry nebo hledají klíč na školní zahradě.

Při realizaci jsem musela dávat pozor, aby všechny děti měly stejný prostor pro vyjádření. Některé děti jsou totiž velice šikovné, ale trvá jim delší dobu než najdou vhodná slova pro vyjádření své myšlenky. Naopak ve skupině bylo několik dětí, které měly v hlavě spoustu myšlenek a neustále je chtěly ostatním sdělit. Při tomto bloku jsem bohužel neměla k ruce druhého dospělého, což byla škoda. Z videa jsem si všimla, že jsem nezachytila spoustu skvělých podnětů, které by náš příběh dále rozvinuly.

4.1.8.3 Třetí integrovaný blok

Proč nekveteš? - Katarína Macurová

Obrázek 3 Proč nekveteš?

Medvídek našel v zahradě zajímavou rostlinu. Každý den ji zaléval, stínil jí před sluncem slunečníkem, chodil jí před spaním popřát dobrou noc. Ale květina nekvetla. Lámal si nad touto záhadou hlavu, ale to netušil, co se mezitím děje pod zemí.

Cíle a očekávané výstupu

Cíle	očekávané výstupy
Rozvoj schopnosti porozumění příběhu dle ilustrací.	Dítě dokáže vysvětlit, co se v příběhu stalo a projeví zájem o jeho pokračování.
Rozvoj sebeovládání.	Dítě si vyslechne názory, myšlenky ostatních a poté vyjádří svůj názor.
Rozvoj pohybových schopností.	Dítě pohybově ztvární jógové pozice.
Učit děti názvy květin + jejich vzhled.	Dítě pojmenuje jednotlivé květiny, pozná je na obrázku a pojmenuje jejich části.

Rozvoj jazykových dovedností.	Dítě vytleská slovo, určí počáteční písmeno. Dítě vyjádří svou myšlenku slovně. Dítě hovoří o ilustraci souvisle.
Rozvoj zrakového vnímání.	Dítě si všímá detailů v ilustracích.
Rozvoj tvořivosti.	Dítě vyjádří své myšlenky a nápady pomocí pohybu i výtvarně.
Rozvoj předmatematických představ.	Dítě počítá květiny na obrázku.
Rozšířit dětem poznatky o profesi zahradníka.	Dítě má povědomí o činnostech spojených s danou profesí.

Tabulka 3 Třetí integrovaný blok

Činnosti:

Pro lepší viditelnost ilustrací pro děti jsem si nakopírovala celou knihu ve větším formátu (A4). Ilustrace jsou v knize uchopené tak, že zároveň čtenář vidí, co se děje nad zemí i pod zemí. To mi přišlo škoda, a tak jsem ilustrace rozstříhla, abych mohla dětem ukázat pouze jednu část a nepřipravit je o to překvapení.

1. Motivace písničkou vztahující se k tématu, kterou dobře známe: “Šel zahradník do zahrady” - společné zpívání, umíme k tomu i doprovodné pohyby.
2. Jógové pozice - motýl, strom
3. Otázka: “Kdo je to ten zahradník? Co dělá? Kdo by chtěl být zahradníkem?”
4. Ukázka první ilustrace (příloha č. 12) - “Já vám takového zahradníka ukážu. Jak by se asi mohl jmenovat? Co má na sobě? Proč nosí klobouk? O jakou zahradu se asi stará?”
5. Ukázka druhé ilustrace (příloha č. 13) - “Jaké kytičky vidíme na obrázku? Kolik jich tam je? A znáte ještě jiné kytičky, které můžeme mít na zahradě?” Názvy kytiček si vytleskáme. Říkáme si počáteční písmeno kytiček. Já řečené květiny ukazují na demonstračních kartičkách.

6. "Každý zahradník je moc rád, když si vypěstuje nějakou kytičku."
7. Kresba vlastní rostliny nebo modelace z modelíny - následná kontrola, zda má rostlina všechny části, co má mít - kořen, stonek, list, květ.
8. "Ale proč se ten náš zahradník takhle tváří? Co se asi stalo? Nad čím přemýšlí?"
9. "Ten náš zahradník Kuba má velké trápení děti. On je moc šikovný a vidíte, že kytiček má na zahrádce hodně, ale tahle jedna mu ne a ne vykvést. Jak je to možné?"
10. Vymýšlení a pantomimické předvádění činností na zahradě, které musí zahradník udělat, aby květina vyrostla. Musíme ji nejdřív zasadit - najít místo, vyhloubit díru, dát sazeničku, zahrnout hlínou, zalít, nechat sluníčko, ať na ni zasvítí, zalít, hnojit, otrhávat suché lístečky - až nakonec opravdu vyroste. Délku procesu dětem zobrazím pomocí řady, kterou sami uspořádají. Každé v té řadě bude dělat jednu určitou činnost v procesu za vypěstováním rostlinky. Díky tomu si děti lépe uvědomí zdlouhavý proces.
11. Ukázka třetí ilustrace (příloha č. 14) - od této chvíle s dětmi projdu všechny obrázky, které vyobrazují to, co se děje na zemi. Až do ilustrace, kde medvídek učí květinu kvést.
12. Pohybové ztvárnění pomocí vlastního těla - růst květiny na hudbu
13. Prohlížíme další ilustrace - "Jéje! Už vím, proč nekvete! Jak jsem se jen mohl tak splést." - medvídek Kuba se rozhodne květinu vykopat a podívat se, co se děje.
14. "Co se to stalo? Co to je? Jsou tohle kořeny opravdové květiny? Proč má takovou radost? Co si asi myslí? Jak by celý příběh mohl dopadnout?"
15. Ukázka poslední ilustrace (příloha č. 15) - "Vždyť rostla vzhůru nohama!"
16. "Je to pravda? Je to opravdu ta růže?"
17. "Chcete vidět, co se mezi tím dělá pod zemí? Proč je ta naše květina tak zvláštní? Tak si ten náš příběh vezmeme pěkně od začátku."
18. Ukázka zbylých ilustrací. Komentování, co se na obrázku právě děje, počítání hostů na hostině.
19. Propojuji ilustrace pod zemí i s těmi, co se dělo na zemi právě v tu chvíli současně.

20. Tvorba vlastního příběhu, dle této předlohy.

21. Zasazení rostliny a sledování jejího růstu.

Reflexe integrovaného bloku:

Tento integrovaný blok jsem realizovala s méně početnou skupinou, protože hodně dětí v mateřské škole onemocnělo.

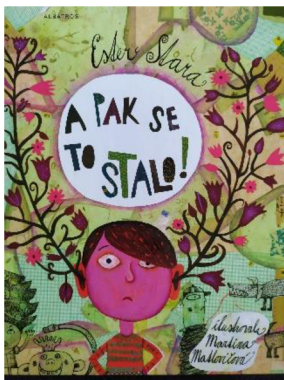
Jako motivaci jsem použila nově naučenou písničku: "Šel zahradník do zahrady". Je to písnička, kterou mají děti rády a umí k ní i pohybový doprovod. Na písničku jsem navázala známou a také velice oblíbenou jógou, kterou s dětmi cvičíme. Pro tentokrát jsem vyzdvihla pouze dvě jógové pozice - strom a motýl. Díky tomu že dětem jsou obě činnosti dobře známé, povedlo se mi zapojit všechny děti. Pak už jsem navázala na profesi zahradníka a dětem postupně ukazovala vrchní část knihy. Medvídek - zahradník se dětem líbil. Ihned jsme ho pojmenovali Kuba. Ilustrace jsou velice rozdílné než z předchozích knih. Jsou velice strohé a velmi dětské. Zde u ilustrací nevznikala velká diskuze. Pojmenovávali jsme květiny, počítali a snažili se obrázek využít na maximum. Květiny děti umějí pojmenovat z předešlého týdne, proto to pro nás nebylo nic složitějšího, ale pouze opakování. Jedna dívka si všimla na ilustraci, že je zahradník Kuba smutný a zde už se rozvinula delší diskuze. Každý hádal, co se mu stalo. A následně jsme hledali důvody proč mu květina nevykvetla. Děti vzpomínaly na své maminky, kterým už se něco podobného přihodilo. Děti si vzpomněli na minulý rok, kdy nám nevyklíčil hrách ve školce. Hledali jsme důvody, sdíleli mezi sebou zkušenosti. Děti mají většinou doma zahradu, kde už nějaké zkušenosti s pěstováním květin mají. A tak vymýšlení, co všechno je potřeba pro rostlinku udělat, nebylo zdlouhavé. Problém dětem dělal správný postup od semínka k velké rostlince. Díky názornému pohybovému ztvárnění a vytvoření časové osy se to dětem lépe upevnilo. Na konci děti nejprve nepoznaly pointu příběhu. Děti nechápaly, že je to mrkev. Této skutečnosti si všimla až jedna dívka, která na to děti upozornila. Schválně jsem nic neříkala a dětem nechala čas, aby na to přišly samy. Poté jsem dětem ukázala i druhou část obrázku, která se dětem zdála zábavnější. Vzpomínaly jsme s dětmi na žížaly, které pozorujeme na školní zahradě, na jejich život v podzemí, když mi si běháme na zemi. Následně děti

tvořily vlastní obrázek a někdo i celou knihu s příběhem, kde probíhají dva životy současně.

Příběh se dětem velice líbil. Mým záměrem bylo pro každý integrovaný blok vybrat jinou knihu s odlišnými ilustracemi. Při výběru této jednoduché kresby jsem tušila, že nebude v dětech budit tolik fantazie jako ostatní ilustrace, ale zase zpracování knihy a příběh mně přišel velice zajímavý. Protože dětí bylo málo mohla jsem si dovolit použít pouze zvětšené obrázky v papírové podobě.

4.1.8.4 Čtvrtý integrovaný blok

A pak se to stalo - Ester Stará, ilustrace Martina Matlovičová

Obrázek 4 A pak se to stalo

Deset pohádek o maličkostech, kterých si děti nevěšují, ale dospělí z nich šílí. Deset příběhů, ve kterých se vždycky něco neuvěřitelného stane.

Cíle a očekávané výstupy

Cíle	očekávané výstupy
Rozvoj schopnosti porozumět textu a získat zájem o literaturu	Dítě dokáže vysvětlit, co se v příběhu stalo a projeví zájem o jeho pokračování.
Rozvoj schopnosti porozumět textu na základě ilustrace	Dítě pozná podle ilustrace, o čem příběh je.
Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností	Dítě vyjadřuje své myšlenky plynule pomocí slov. Dítě doplní větu, tak aby dávala smysl. Dítě odpoví smysluplně na otázku.

Rozvoj zrakového vnímání	Dítě vyhledá detail v ilustraci.
Rozvoj sebeovládání	Dítě si vyslechne názory, myšlenky ostatních a poté vyjádří svůj názor.
Rozvoj schopnosti soustředit se na mluvené slovo	Dítě se soustředí na mluvené slovo po dobu vzhledem k jeho věku.
Rozvoj tvořivosti	Dítě vyjádří svou myšlenku a nápad pomocí pohybu nebo výtvarně.

Tabulka 4 Čtvrtý integrovaný blok

Činnosti:

1. Motivace - obrázky - kartičky uprostřed kruhu na koberci - holčička, hřeben, šampon, babička, veš, smutný obličej
2. "O čem si myslíš, že si dneska budeme povídat? Poznáš to z obrázků?"
3. Ukázka ilustrace (příloha č. 16) - ilustraci jsem zkopírovala z knihy dětem do skupin (4-5 dětí ve skupině)
4. "Co se to tam děje? Kdo je na obrázku? Je ilustrace něčím zvláštní?" Děti si všimají zvláštních detailů - modré vlasy, vyboulené oči
5. Čtení příběhu - první část - objasnění hlavního problému - Helenka se nechtěla česat!
6. Pohybová hra - Honička - Helenka vs. babička
7. Doplnění věty - "A tak se jednou stalo, že ..." - Děti pomocí strategie předvídání se snaží doplnit větu.
8. Výtvarné zpracování svého nápadu - následně společná diskuze
9. Čtení + ukázka další ilustrace (příloha č. 17) - popis obrázku s dětmi. "Co to má Helenka na hlavě? Kdo tam žije? Vešky!"
10. Hra Vešky -
11. Strategie předvídání - "Nechala se Helenka potom učesat? Kdo z vás už měl vešky?"
12. Ukázka ilustrace (příloha č. 18) -

13. Ukončení bloku - strategie shrnování - děti odpovídají na otázky - KDO? CO? PROTOŽE? A TAK? NAKONEC?

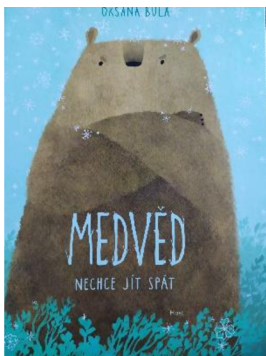
Reflexe integrovaného bloku

Kniha se dětem velice líbila a to hlavně proto, že začátkem podzimu vešky zavítaly do vlasů některých dětí. Tématika jim proto byla blízká. Děti se s hlavní hrdinkou mohly identifikovaly.

Na začátku jsem použila mnou vytvořené obrázkové karty, díky kterým jsem dětem chtěla nastínit, o čem příběh bude. Děti vymýšlely různé dějové zápletky. Vycházely z toho, co znají. Padl návrh - Červená karkulka nebo Zlatovláska. Následovalo rozdělení do skupin. Nejprve jsem chtěla děti nechat, aby si vybraly, s kým chtějí být ve skupině, ale to bychom se nikam nedostaly. Zvolila jsem proto losování barevných dřevěných koleček. Toto dělení děti dobře znají, a tak jsem nemusela vysvětlovat pravidla. Dětem jsem dala ilustraci do skupinky. Ukázalo se to jako velmi podnětné. Děti mezi sebou nad ilustracemi diskutovaly. Projevily svůj názor i děti, které ve velkém kruhu pohotovější děti přehluší. Já jsem měla čas děti ve skupinkách pozorovat a poslouchat. Otázkou jsem děti vybídla, aby si všimly, co je na ilustracích zvláštního. Po té jsem přešla k čtení příběhu a nastolení problému. Děti jsem nechala ve skupinách, a tak jsem trošku bojovala s tím, že si děti mezi sebou povídaly. Pohybová hra, která následovala děti bavila, ale při ní se rozproudily natolik, že jsem je dlouho uklidňovala. Ukázka třetí ilustrace zaujala převážně dívky, které mají s vlásky a stříháním, pokud se nechtějí česat, své zkušenosti. Dětem bylo Helenky líto, že musí mít krátké vlásky. Povídali jsme si o tom, že vlasy dorostou a komu a o kolik vlasy vyrostly od posledního stříhání. Nakonec jsme si příběh zrekapitulovali pomocí strategie shrnování, kde pomocí návodných slov to děti zvládly moc dobře.

4.1.8.5 Pátý integrovaný blok

Oksana Bula - Medvěd nechce jít spát

Obrázek 5 Medvěd

Příběh vypráví o medvědovi, kterého mají Tukoni (hodní skřítkci lesa) uložit k zimnímu spánku, ale on nechce. Protože potká zebra, který mu vypráví o tom, jaké to je v zimě a medvěd zatouží to alespoň jednou zažít. Medvěd si proto vymýšlí různé výmluvy, proč nemůže spát v připraveném pelíšku. Nakonec potká šnečka, který mu popřeje dobrou noc a při pohledu na jeho pomalé tempo medvěd také usne.

Cíle a očekávané výstupy

Cíle	očekávané výstupy
Rozvoj schopnosti porozumět textu a získat zájem o literaturu.	Dítě rozumí mluvenému slovu a dokáže vysvětlit, co se v příběhu přihodilo.
Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností.	Dítě vyjadřuje své myšlenky plynule pomocí slov.
Učit děti pojmenovat svou náladu a pocity.	Dítě pojmenuje, jak se cítí a příčinu své nálady.
Rozvoj pohybových schopností.	Dítě pohybem vyjádří svou myšlenku.
Učit děti hledání souvislostí, rozdílů a propojování s tím, co už známe.	Dítě si vzpomene na Tukoně z prvního bloku. Dítě najde podobenství s jinou klasickou pohádkou. Dítě najde rozdíly mezi hlavními hrdiny.
Rozvoj zrakového vnímání .	Dítě dokáže najít detail v ilustraci.
Rozvoj sebeovládání.	Dítě je potichu v rámci hry. Dítě nechá

	vyjádřit ostatní svůj názor.
Rozvoj paměti.	Dítě si pamatuje, co řekli ostatní a plynule na ně naváže.

Tabulka 5 Pátý integrovaný blok

Činnosti

1. Nálada - Jakou dneska máte náladu? Jak se cítíte? Jak se máte? Děti se postaví na kartičku, která nejvíce vystihuje jejich náladu.
2. Proč se tak cítíš? Přihodilo se ti něco dobrého/zlého?
3. Ukázka první ilustrace (obal knihy - příloha č. 19) - Kdo to je? Jak se cítí asi on? Podle čeho to poznáš? Co se mu mohlo stát? O čem tedy kniha asi bude?
4. Pohybová hra na medvěda
5. Ukázka druhé ilustrace (příloha č. 20) - Co se na tomto obrázku děje?
6. S dětmi jsme se dostali k tomu, že nám ilustrace připomíná pohádku O červené karkulce, kde dívka trhala květiny, když v tom ji překvapil vlk. Kvůli tomuto postřehu jsme se nemohli oprostít od myšlenky, že zubr mu chce nějak uškodit. Po té si jeden chlapec všimnul, že zubr medvědovi mává. Myslíte, že jsou kamarádi?
7. Přiřazování předmětů, které patří zubrovi a které medvědovi na interaktivní tabuli - potraviny, zimní spánek, stopy, ..
8. Když jsou tak rozdílní, mohou být přátelé? O čem si tak mohli povídat? Vycházíme z toho, co jsme se před chvílkou o obou zvířatech dozvěděli na interaktivní tabuli. Co mají odlišné?
9. Slovní hra - Nákupní seznam (Činnosti v zimě) - Co všechno můžeme dělat v zimě? Děti sedí v kruhu na koberci. Každý si připraví jednu činnost, kterou můžeme dělat v zimě. Po kruhu každý postupně říká, co může dělat v zimě. Nejprve však řekne činnost, kterou řeklo dítě nebo děti před ním a přidá k tomu jednu činnost svojí dokud se nevystřídají všechny děti v kruhu.
10. tohle všechno ten náš medvěd přichází, když chodí na celou zimu spát.
11. Ukázka třetí ilustrace (příloha č. 21) - Popis obrázku společně s dětmi. Kdo to přišel ho uložit k spánku? (Děti by měly už poznat z první knihy, o které jsme si

- povídali). Co všechno Tukoni přinesly? Kolik Tukoňů přišlo? Usne ten náš medvěd? O čem se mu bude asi zdát? O zimě a zimních radovánkách?
12. Ukázka čtvrté ilustrace (příloha č. 22) - Při popisu obrázku šeptáme, abychom toho medvěda nevzbudili.
 13. Hra na spícího medvěda a Tukoně - Jeden hráč leží pod dekou a spí. Ostatní hráči jsou v roli Tukoňů a snaží se přiblížit k medvědovi a vzít mu jablko, které má u sebe.
 14. Ukázka páté ilustrace (příloha č. 23) - Popis společně s dětmi - Jenže náš medvěd, měl promyšlený plán, jak zůstat vzhůru a vyvrát nad Tukoněma. Tukoni si ho však všimly, ale on dostal geniální nápad.
 15. Maňásek medvěd - "V mém brlohu se špatně spí! Najděte mi jiný pelíšek!" Děti se snaží najít ve třídě vhodný pelíšek pro medvěda. "Tenhle je moc měkký! A ten zase tvrdý! To je moc nízko! A tohle moc vysoko!"
 16. "Co myslíte? Našli mu vhodný pelíšek na zimní spánek?"
 17. Ukázka šesté ilustrace (příloha č. 24) - "Tukoni se radili a radili, až jim medvěd zase utekl."
 18. Dokončení příběhu hádanka - "Jenže náš medvěd někoho potkal. Koho?"
 19. Hádanka: "Čtyři rohy, žádné nohy, chaloupkou to pohne. Co je to?" (Šnek)
 20. Náš medvěd skutečně potkal šneka
 21. Hra Zaklínadlo - "Zaklínám všechna batolata, aby z nich byli šnečci na totata." Otočím svým prstýnkem a děti se promění v šnečky. Jak se pohybují?
 22. Ukázka sedmé ilustrace (příloha č. 25)- "Protože ten náš medvěd pozoroval jeho líný a pomalý pohyb, začala se mu klížit očička. A když si se šnečkem popřáli dobrou noc, oba spokojeně usnuli."

Reflexe integrovaného bloku

Na začátek posledního integrovaného bloku jsem u dětí zjišťovala náladu. To není pro děti žádná novinka. Zjišťuji jejich náladu téměř každý den pomocí kartiček. Děti si vyberou kartičku s obličejem, který nejvíce odpovídá jejich náladě a k tomu se postaví. Poté řeknou příčinu, pokud ji znají. Díky tomu mohu s dětmi lépe pracovat. Téměř

všechny děti měly ten den dobrou náladu. Podle první ilustrace Medvěda, děti poznaly, že se bude jednat o knihu od stejné autorky a ilustrátorky jako Tukoni. Na knihu se moc těšily. Poznaly, že medvěd nemá stejnou náladu jako oni - je smutný. Ihned začaly rozvíjet diskuzi, že se mu muselo něco stát. Vymýšlely o čem kniha bude. Pohybová hra Na medvěda je velmi rozproudila. Při ukázce další ilustrace si děti vzpomněly na pohádku "O červené Karkulce" a kvůli tomu jsme se nemohly zbavit pocitu, že Zubr, který nám tak moc připomněl vlka je zlý a chce medvědovi ublížit. Když už jsem se rozhodla s tím začít pracovat a v hlavě mi naskakovaly možnosti, jak dál, jeden chlapec vykřikl, že medvědovi mává, a proto nemůže být přece zlý. A tak jsme přirovnání k vlkovi opustili. Následovala první činnost na interaktivní tabuli, kde děti měly přiřazovat různé předměty, které patří k medvědovi a které k zubrovi. Děti tato činnost moc bavila. Poté jsme dostali vizualizaci shod a rozdílů v jejich životech. Nastala otázka, zda mohou být přátelé, když se i liší? Někdo tvrdil, že mohou, někdo naopak nesouhlasil. Opět vznikla hezká diskuze, kdy jsem děti nechala a pouze pozorovala. Děti nakonec došly k názoru, že mohou, protože i oni nejsou stejní. A následovala činnost: "Nákupní seznam" - pro děti tato činnost byla obtížná. Při hře si děti musely často napovídat. Někteří chlapci nevydrželi sedět nebo stát a povídali si mezi sebou. Hra se neustále prodlužovala, protože děti neměly rozmyšlené činnosti dopředu nebo jim tu vymyšlenou činnost někdo řekl před nimi. Hra na můj vkus trvala příliš dlouho a to se bohužel odrazilo i na pozornosti ostatních dětí. Naopak hra Na Spícího medvěda se jim velice líbila a opět děti vtáhla do děje. Děti šeptaly, plížily se a spolupracovaly. Užily jsme si velkou zábavu. Dětem se nejvíce líbilo, když jsem spícího medvěda hrála já sama. Když jsem do ruky vzala maňáska medvěda, dětem to přišlo zábavné. S nadšením se snažily pro medvěda najít vhodné místo na zimní spánek. Následně bylo potřeba děti uklidnit, protože při hře se dost rozdivočely. Na to byla hádanka vhodná. Děti odpověď uhádly. Jen se jim nelíbilo, že paní ilustrátorka šneka nakreslila na stromě.

Děti se s nechtíví jít spát mají často zkušenosti, protože je přece tolik zajímavých věcí kolem, že je škoda jít spát. Povídaly jsme si s dětmi o tom, co dělat, když se jim nechce

spát, ale musí. Co dětem pomáhá, když nemohou usnout. A některé děti se dokonce svěřily, že na maminku už nahrály, že spí, ale přitom nespaly.

Ilustrace jsem opět promítala na interaktivní tabuli, kde jsem vytvořila i jednu činnost.

První a poslední knihu jsem zvolila od stejné autorky. Chtěla jsem zjistit, zda děti poznají ilustrace od stejného tvůrce. Líbila se mi myšlenka, že celý svůj výzkum zahájím a ukončím stejnými ilustracemi. Knihy od Oksany Buly mají tu výhodu, že na sebe volně navazují.

4.1.9 Vyhodnocení výsledků testu:

Grafické znázornění úspěšnosti v testu u jednotlivých otázek

Otázka č. 1 - Jaká knížka je vaše nejoblíbenější?

První otázka byla **zodpovězena všemi dětmi**, jak na začátku testování, tak na konci.

Otázka dětem nedělala žádný problém. Každé dítě má svou oblíbenou knihu nebo alespoň někdy o nějaké slyšelo. Jen pár jedinců si nevzpomnělo na název knihy, tak nám ji svými slovy popsalo. Velké množství dětí si jako první vybavilo animovanou pohádku.

Po tom, co jsme se půl roku zabývali knihami, děti většinou odpovídaly názvy knih, které jsem pro ně vybrala.

Nejčastěji se v obou skupinách objevovaly tituly: Medvídek Pú, Pohádky na dobrou noc a Kouzelné čtení s Albi tužkou.

Otázka č. 2 - Jaká ta kniha je? O čem je?

Startovací pozice obou skupin byly téměř totožné. **Více než 50 % dětí** v obou skupinách odpovědělo na danou otázku pouze **slovy** na začátku testování. **Souvětí** při svém projevu tvořilo více dětí **z první skupiny (21,7 %) než ve skupině druhé (12 %)**. Využívání jednoduchých vět bylo téměř bez rozdílu.

Zlepšení na konci testování nastalo u obou skupin. U skupiny č. 1 bylo zřetelnější. Což jen potvrdilo můj předpoklad, že pomocí tematických celků zaměřených na čtenářskou

pregramotnost se u dětí budou rozvíjet jazykové schopnosti a dovednosti. Při **březnovém testování pouze 17,4 % dětí** odpovídalo pomocí **slov**. Naopak **souvětí** při svém mluveném projevu **používalo 52,2 % dotazovaných dětí**.

Ve skupině č. 2 bylo zlepšení mnohem méně viditelné. Souvětí v březnu využívalo pouze o 8% více dětí než v měsíci říjnu.

Otázka č. 3 - Prohlédni si obrázek, o čem by tato kniha mohla být?

Tato otázka je velice podobná jako předchozí. Výsledky proto jsou i velmi podobné. Je zde opět zřejmé zlepšení v oblasti slovní zásoby a vyjadřovacích schopností. Rozdíl spatřuji v tom, že při této otázce nesleduji pouze vyjadřovací schopnosti, ale i v zapojení své vlastní fantazie, propojování svých zkušeností s ilustrací. V této otázce u obou skupin byl zaznamenán posun. V první skupině byl posun k lepšímu výraznější. Děti využívaly více rozvinutějších vět a souvětí. Zlepšení nastalo u valné většiny dětí.

Otázka č. 4 - Proč si myslíš, že bude o..?

Ve čtvrté otázce se jednalo o čtenářskou strategii – usuzování. Tato otázka byla pro děti jedna z obtížnějších. Děti opět musely své zkušenosti propojit s ilustrací. V říjnovém testování skupiny byly téměř vyrovnané. Na začátku testování v březnu děti z první skupiny používaly většinou **izolovaná slova (73,9 %)** naopak **souvětí** používalo pouze **8,7 %**. Podobný výsledek byl i ve druhé skupině, ve které ani v březnovém testování nenastala velká změna. Velkou změnu jsem zaznamenala v první skupině, kde na konci testování většina dětí používala **jednoduché věty (47,8 %) a souvětí (30,4 %)**.

Otázka č. 5 - Dokážeš seřadit otázky tak, aby jsi podle nich mohla vyprávět příběh?

V říjnu i v březnu všechny děti dokázaly poskládat obrázky tak, aby dávaly smysl, byly časové posloupnosti a mohl podle nich vznikat příběh. Některé děti v říjnu nedokázaly podle obrázků vyprávět krátký příběh. Ty děti, co příběh vyprávěly, používaly pouze

jednoduché, krátké věty, ve kterých se často opakovala slova. V březnu téměř všechny děti ze skupiny č. 1 (**91,7 %**) dokázaly podle obrázků **vyprávět příběh**. Jejich řeč obsahovala bohatší slovní zásobu a rozvinutější věty než u dětí ve skupině č. 2. Drobné zlepšení proběhlo i ve druhé skupině.

Otázka č. 6 - Ve čteném příběhu poznaj nesmysl.

Tato otázka je hodně zaměřena na pozornost. Právě kvůli tomu, z mého pohledu, v tom mnoho dětí chybovalo na začátku i na konci testování. Úkol mi nepřišel nijak složitý. Zde jsem očekávala stoprocentní úspěšnost v obou testováních. V počátečním testování nesmysl nepoznala téměř polovina dětí z obou skupin. Na konci testování v březnu nastalo **zlepšení u první skupiny a to o 13 %**. Ve druhé skupině také došlo k mírnému **zlepšení o 7 %**. Výsledek je pro mě velice překvapivý.

Otázka č. 7 - Poznáš z obrázků, o kterou pohádku se jedná?

Při této otázce děti poznaly pohádky, které jsou více známé pro jejich věkovou kategorii. Pokud se jednalo o pohádky, které jsou i zfilmované, jejich odpovědi byly stoprocentní. Pokud obrázek byl ze starší pohádky, která nemá animovanou podobu, děti chybovaly. K mému překvapení chybovala téměř třetina dětí **z první skupiny (33,3 %) a z druhé skupiny 44 % dětí**.

V březnu chybovaly děti z **první skupiny pouze zřídka (4,2 %)**. Přisuzuji to vzbuzením zájmu o knihy, který nastal na základě naší práce na čtenářské pregramotnosti. Ve skupině č. 2 stále chybovala **více než třetina dětí (36 %)**.

Otázka č. 8 - Kdo v pohádce vystupuje jaký/jaká je?

Vyjmenovat postavy z pohádky dětem nedělalo problém ani v jedné skupině. Ovšem vymyslet přídavné jméno nebo popsat danou postavu, byl pro některé děti složitý úkol. V říjnu děti ve většině případech používaly pouze izolovaná přídavná jména (například: hodná, zlý, ošklivý, hezká,..). **Celými větami** dokázalo postavu popsat jen kolem **4 % dětí v obou skupinách**.

Při dalším testování v březnu jsem zaznamenala velký nárůst slovní zásoby u dětí v první skupině. Děti začaly používat nejen **složitější přídavná jména (43,5 %)**, ale v některých případech i **krátkou větu 30,4 %** dětí (například: Byla hodná a pomohla zvířátkům.). Ve skupině č. 2 opět nějaké malé zlepšení nastalo, ale nebylo tak výrazné jako v první skupině.

Otázka č. 9 - Zkus dokončit příběh, který ti budu vyprávět.

Dokončování příběhu bylo pro děti v říjnu náročné. Některé děti vůbec nic nevymyslely. V první skupině se jednalo o 30% dětí a ve druhé skupině o 64% dětí. Ostatní příběh dokončily, ale pouze jednoduchým slovním spojením. Pouze **4 % dětí v obou skupinách** dokázalo příběh dokončit **pomocí vět**.

V březnu děti z první skupiny byly schopné **dokončit příběh se 100 % úspěšností**. Některé dokonce používaly **rozvinutější věty (39%)**. Některým dětem se podařilo příběh dokončit opravdu tvořivě. Ve druhé skupině zlepšení proběhlo pouze zřídka.

Otázka č. 10 - Dopln slovo, které se rýmuje s daným slovem.

Na začátku testování v říjnu 2021 děti z obou skupin jen stěží hledaly k daným slovům rýmy. Téměř třetina dětí z první skupiny žádný rým nenašla. Ve skupině druhé těchto dětí bylo poměrně více (68%).

Na koci testování v březnu 2022 se první skupině podařilo nalézt rýmy poměrně lépe. **Až 74% dětí rým našlo**. Ve druhé skupině téměř žádné zlepšení nenastalo.

Výsledky z říjnového i březnového testování mě velice negativně překvapily. Čekala jsem u první skupiny větší zlepšení. Přikládám to tomu, že jsem v jednotlivých celcích s dětmi na rýmech nedostatečně pracovala.

Otázka č. 11 - Vytleskej tato slova.

Ve vytleskávání slov děti velmi chybovaly v říjnu 2021. Dětem nejvíce dělaly problém jednoslabičná slova. Naopak nejlépe vytleskaly více slabičná slova. U první skupiny jsem v březnu 2022 zaznamenala velký posun, protože **70 % dětí neudělalo v testování žádnou chybu**. Pouze **4 % dětí nezvládlo** vytleskat ani jedno slovo. Naopak ve druhé skupině k téměř žádnému posunu nedošlo. Jen 28 % dětí neudělalo při konečném testování žádnou chybu a více než třetina dětí nezvládlo vytleskat žádné slovo správně.

Otázka č. 12 - Zkus říct, kdo je ilustrátor.

Na začátku výzkumu téměř žádné dítě z obou skupin nevědělo, kdo je ilustrátor. Mezi odpověďmi se objevilo například: “někdo, kdo něco opravuje” nebo kouzelník. Při posledním testování v březnu všechny děti z mé skupiny č. 1 věděly, kdo je ilustrátor. U skupiny druhé žádný posun nenastal, protože s nimi nikdo v této oblasti nepracoval.

Otázka č. 13 - Znáš nějakého ilustrátora? Jak se jmenuje?

V návaznosti na předchozí otázku jsou výsledky téměř totožné. V říjnu 2021 děti neznaly samotný pojem, byl pro děti neznámý. Děti neznaly ilustrátory ani jejich práci. Po půl roční práci děti získaly v tomto odvětví větší znalosti, což je patrné z výsledku, že **92% dětí z první skupiny dokáže pojmenovat alespoň jednoho ilustrátora**. Stejně jako v předchozí otázce se výsledek u druhé skupiny v březnu vůbec nezměnil. Protože s dětmi v tomto směru nikdo nepracoval.

Otázka č. 14 - Poznáš, kdo tyto ilustrace namaloval? Poznáš, kterého jsou od stejného ilustrátora?

V této otázce jsem záměrně volila ilustrace, se kterými se děti měly možnost setkat během půl ročního výzkumu. Zařadila jsem i ilustrace rozdílné, ale od stejné osoby. Chtěla jsem, aby si děti všimaly osobitého stylu každého ilustrátora. Opět to byla otázka, na kterou na začátku testování nedokázaly odpovědět. Posun jsem zaznamenala u většiny dětí z první skupiny. Až **26 % poznalo ilustrace**, které vytvořil jeden a ten samý ilustrátor, ale nevědělo jeho jméno. Téměř polovina dětí (**47 % poznala ilustrace a věděla jméno jejich tvůrce**). A méně než 20 % nepoznalo ani jedno z toho. Výsledek mě v tomto směru velice mile překvapil. Pro děti představení nové profese bylo asi zajímavé, když tolik dětí si dokázalo zapamatovat její představitele. Stejně tak, jako jsem uvedla výše, výsledek testování druhé skupiny se nijak neměnil.

Vyhodnocení testování proběhlo v říjnu 2021 a březnu 2022 ve dvou skupinách dětí předškolního věku. Z výsledků testování je zřejmé, že se děti nejvíce rozvíjely ve vyjadřovacích schopnostech. Na velkém vzestupu byla i jejich slovní zásoba.

Velké zlepšení ve vyjadřovacích schopnostech lze vyčíst z grafů u otázek č. 2,3,4,8 a 9. V těchto otázkách na začátku testování v říjnu 2021 téměř všechny děti mluvily pomocí izolovaných slov. V průběhu naší práce bylo vidět velké rozšíření slovní zásoby.

Obě skupiny byly ve vědomostech a dovednostech na začátku testování velice podobné. V březnu 2022 bylo z grafů zřejmé, že skupina, s kterou jsem pracovala pomocí čtenářských strategií měla výsledky mnohem lepší. Nějaké menší zlepšení nastalo i u skupiny č. 2, to ovšem přisuzuji přirozenému vývoji dětí.

Právě na čtenářské strategie byly zaměřené otázky č. 3, 4, 5 a 7. Dle grafu i zde můžeme zaznamenat pokrok ve skupině č. 1 oproti skupině druhé. Děti v březnu uměly používat čtenářské strategie.

Největší zlepšení je vidět v oblasti vědomostí o ilustracích/ ilustrátorech. V říjnu ani jedna skupina dětí neměla povědomí o profesi ilustrátora. Většina dětí si myslela, že se

jedná o opraváře. Po šestiměsíční práci s ilustracemi, děti z první skupiny poznaly ilustrace od stejného ilustrátora, dokonce znaly jeho jméno.

Během svého výzkumu jsem u dětí zaznamenala větší zájem o knihy. Tento zájem byl potvrzen i od rodičů dětí. Děti doma vyžadovaly čtení pohádek před spaním, často byly viděny s knihou v ruce a jevil zájem o prohlížení obrázkových knih.

4.2 Sebereflexe

Při svém výzkumném šetření jsem předpokládala, že pokud budu mezi sebou porovnávat dvě skupiny předškolních dětí z jedné mateřské školy, a přesto jejich výsledky budou odlišné. Příčinou bude to, že s jednou skupinou budu pracovat pomocí vytvořených tematických celků, kde budu stavět do popředí práci s ilustrací. Dále využívat čtenářské strategie, a tím rozvíjet jejich jazykové schopnosti a dovednosti. Mým předpokladem bylo, že skupina, se kterou budu pracovat získá více vědomostí o knize, ilustrátorech i ilustracích. Bude se u nich rozvíjet slovní zásoba, vyjadřovací schopnosti, tvořivost a fantazijní myšlení a v neposlední řadě budou lépe využívat čtenářské strategie.

Výše zmiňovaná hypotéza se výzkumným šetřením potvrdila. Ačkoliv ve vyjadřovacích schopnostech a jazykových dovednostech se i druhá skupina zlepšila, přisuzuji to přirozenému rozvoji dítěte v předškolním věku. Jejich pokrok z grafů není tak markantní, jako u první skupiny.

Nejvíce mě překvapil narůstající zájem o knihy u dětí z první skupiny. Tento zájem neprojevovaly pouze v mateřské škole, ale hlavně ve svých domovech. Kde se dožadovaly čtení knih před spaním, nebo prohlížení knih během dne. Práce s ilustrací v dětech vzbudila i větší všímavost a smysl pro detail, který projevovaly při běžných činnostech při pobytu v mateřské škole. Děti si často své zážitky a zkušenosti z tematických celků připodobňovaly do svých reálných situací, které je následně potkaly. Při své práci jsem si díky pořizování videonahrávek všechny odpovědi lépe zaznamenala. Pozorovala jsem, jak děti reagují. Zároveň mi to umožnilo nahlédnout na svou práci s dětmi zvenčí. Všimla jsem si chyb a snažila jsem se jim při další práci vyvarovat.

Rizikem mého šetření může být fakt, že při jednotlivých tematických celcích nebyly vždy všechny děti přítomny. Ačkoliv při počátečním i konečném testování jsem získala odpovědi od všech dětí ze skupiny.

Diskuze

Čtenářskou pregramotností a tématy s ní spojené se zabývá mnoho autorů. V mé práci se objevuje celá řada z nich. Nejvíce souzním s myšlenkami Ivy Tomáškové a Evy Koželuhové. Obě autorky zastávají názor, že ačkoliv předškolní vzdělávání si klade za cíl, rozvinout osobnost dítěte tak, aby bylo schopno dalšího vzdělávání. I přesto hlavní roli ve výchově hrají rodiče. Výjimkou není ani získávání předpokladů pro čtení a psaní. Motivace však může přijít ze strany učitele. Což jsem si ověřila v praxi. Práce s ilustrací v dětech nezbudila zájem o knihy pouze na půdě mateřské školy, ale i doma. Ačkoliv někteří autoři jako je Švejdová (2019) nepočítá do čtenářských strategií kladení otázek, dle mého názoru je to u těchto malých dětí stěžejní strategie. Při svém výzkumu jsem si všimla, že pro děti je kladení otázek velmi přirozené. Tato strategie je pro ně velice důležitá do budoucna, kdy se coby čtenář sám sebe bude ptát, co se dozvěděl a co je důležité si odnést. Zároveň je vede k zamyšlení se nad tím, co si myslím a projevení svého názoru.

Koželuhová (2022) tvrdí, že zvolit správnou literaturu pro děti je v tomto nepřeborném množství složitý úkol. S tímto tvrzením souhlasím, protože je mnoho knih pro tuto věkovou skupinu.

5 Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na ilustraci a její roli v rozvoji jazykových dovedností a čtenářské pregramotnosti u dětí v předškolním věku.

V teoretické části jsem se zabývala ilustrací a vizuální gramotností, tvořivostí, jazykovými dovednostmi, čtenářskou pregramotností s ohledem na čtenářské strategie a základní typy knih pro předškolní věk. Dále jsem popsala charakteristiku dětí

předškolního věku z hlediska rozvoje jazykových dovedností, tvořivosti a čtenářské pregramotnosti.

Na základě studia odborné literatury jsem v praktické části navrhla metody práce s ilustrací v mateřské škole u dětí předškolního věku, které rozvíjí jazykové dovednosti, tvořivost a čtenářskou pregramotnost. Cílem mé práce bylo navrhnout a v praxi mateřské školy ověřit metody práce s ilustrací, které podporují rozvoj jazykových dovedností a čtenářské pregramotnosti u dětí předškolního věku. Připravila jsem pět tematických celků, kdy jeden každý byl inspirován knihou od jednoho autora a ilustrátora. Jednotlivé celky byly reflektovány dětmi a vyhodnocovány - v čem a jak práce s ilustrací (v dětské knize) pomohla k rozvoji jazykových dovedností, tvořivosti a čtenářské pregramotnosti dětem předškolního věku. Ve své práci jsem použila kvalitativní výzkum, při kterém jsem porovnávala rozdíly mezi výzkumným vzorkem a vzorkem experimentálním.

Jednotlivé tematické celky jsem realizovala v místní mateřské škole, kam jsem po dobu svého studia docházela na praxi. Před začátkem realizace celků jsem všech 23 dětí testovala, v říjnu 2021 a následně i v březnu 2022.

Při práci s jednotlivými tematickými celky jsem předpokládala, že ilustrace budou vést děti k zájmu o knihy, tvořivosti, k rozvoji řečových dovedností, fantazie a slovní zásoby. Po realizaci celků, testování, reflexi dětí a shlédnutí vlastních videonahrávek jsem si jednotlivé hypotézy potvrdila.

První hypotéza, že děti předškolního věku používají čtenářské strategie na úrovni jejich věku (předvídání, usuzování, vizualizace a shrnování) se potvrzovala už během realizace tematických celků. Při nichž děti potvrzovaly, že jednotlivé čtenářské strategie umí používat.

Potvrdila se i hypotéza, že tematické celky probudí v dětech větší zájem o knihy a další činnosti s nimi spojené. Děti se na knihy dotazovaly nejen v mateřské škole, ale i doma svých rodičů. Zvýšil se i počet dětí, které si samy volí knihu k spontánní hře.

Třetí hypotézu, že si děti rozšíří slovní zásobu a zlepší své vyjadřovací schopnosti a dovednosti, dokazuje to, že děti na konci testování dokázaly dokončit příběh, vymyslet odpovídající přídavná jména k postavám z příběhu nebo stručně popsat děj pohádky.

Tvořivost a fantazii děti projevovaly v jednotlivých činnostech v tematických celcích.

V neposlední řadě si děti rozšířili znalosti v oblasti ilustrace, přiměřeně k jejich věku. I tato hypotéza se potvrdila. Výsledek je dle grafů zřejmý. Děti na konci testování ví, kdo je ilustrátor a bezpečně pozná osobitý styl daných ilustrátorů.

Pro lepší přehled a zkvalitnění svého výzkumu jsem při svém testování porovnávala dvě skupiny - jednu, s kterou pracuji a druhou, která se rozvoji čtenářské pregramotnosti pomocí ilustrace téměř vůbec nevěnovala.

Integrované tematické celky považuji za zdařilé. Zvolené činnosti vedly k cíli a jsou tak vhodné pro rozvíjení jazykových dovedností a schopností vzhledem k jejich věku. V dětech vzbuzovaly fantazii, tvořivost, zájem o knihy, logické myšlení i představivost. Mnou navržené tematické celky jsou vhodné pro předškolní věk. Jsou sestaveny tak, aby děti měly možnost poznat vybrané ilustrace a pomocí nich se seznámily s čtenářskými strategiemi. Právě jejich ovládnutí je důležité pro jejich start nejen v základní škole, ale jsou předpokladem pro úspěšný život každého z nás.

Při zpracování diplomové práce jsem se snažila vycházet ze zájmů dětí. Snažila jsem se vybrat kvalitní literaturu pro jejich věkovou kategorii. Zároveň jsem volila knihy, které nejsou pro děti úplně známé a tím mi dávají větší prostor si s příběhy hrát. Věřím, že jsme si s dětmi byli navzájem inspirací. Přála bych si, aby má práce zároveň motivovala i ostatní osoby, které pracují s dětmi, aby využívaly ilustraci pro rozvoj jazykových dovedností a schopností u dětí předškolního věku. Nepodceňovaly význam čtenářských strategií pro život jako takový.

Seznam použité literatury

Monografie

- [1] MERTIN, Václav a Ilona GILLERNOVÁ, ed. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Třetí vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0977-5.
- [2] MLEJNEK, Josef. *Dětská tvořivá hra*. 3. vyd. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, útvar Artama, 2011. ISBN 978-80-7068-001-8.
- [3] SVOBODOVÁ, Eva a Miluše VÍTEČKOVÁ. *Osobnost předškolního pedagoga: sebereflexe, sociální kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1243-0.
- [4] ČÁP, Jan. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-x.
- [5] HUTAŘOVÁ, Ivana. *Současní čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2004. ISBN 80-211-0485-6.
- [6] KOŽELUHOVÁ, Eva. *Čtenářské strategie u předškolních dětí a nečtenářů*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1858-6.
- [7] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.
- [8] LEPILOVÁ, Květuše. *Cesty ke čtenářství: vyprávějte si s námi!*. Brno: Edika, 2014. ISBN 978-80-266-0112-8.
- [9] FICHNOVÁ, Katarína a Eva SZOBIOVÁ. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-323-9.
- [10] GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Jak a co číst dětem v MŠ: komentovaný výběr literárních textů na základě RVP PV*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-854-8.
- [11] TOMÁŠKOVÁ, Iva. *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0790-0.
- [11] SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.
- [12] KÖNIGOVÁ, Marie. *Tvořivost = kreativita*. Praha: Univerzita Karlova, 1998. ISBN 80-85899-52-3.

- [13] VÍCH, Zdeněk. *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. ISBN 80-7041-450-2.
- [14] THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.
- [15] MAŇÁK, Josef. *Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. Spisy Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1880-1.
- [16] MAŇÁK, Josef. *Stručný nástin metodiky tvořivé práce ve škole*. Brno: Paido, 2001. ISBN 8073150026.
- [17] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- [18] ALTMANOVÁ, Jitka, FALTÝN, Jaroslav, Katarína NEMČÍKOVÁ a Eva ZELENDOVÁ, ed. *Gramotnosti ve vzdělávání: [příručka pro učitele*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. ISBN 978-80-87000-41-0.
- [18] NÁDVORNÍKOVÁ, Hana, Eva SVOBODOVÁ, Hana ŠVEJDOVÁ a Miluše VÍTEČKOVÁ. *Čteme si, hrajeme si, poznáváme: Metodika čtenářské pregramotnosti*. České Budějovice: Pedagogická fakulta, JU v Českých Budějovicích, 2019. ISBN 978-80-7394-763-7.
- [19] ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

Internetové zdroje

- [20] *Celé Česko čte dětem: Zlaté tituly aneb co číst dětem* [online]. 2014-2022 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <<https://celeceskoctedetem.cz/pro-rodice/zlate-tituly>>
- [21] *Klub ilustrátorů* [online]. [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <<https://www.klubilustratoru.cz/cs#about>>
- [22] *Magnesia Litera* [online]. [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <<https://magnesia-litera.cz/o-litere/>>
- [23] *Zlata stuha* [online]. 2014 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <<http://www.zlatastuha.cz/cs>>

Seznam použité dětské literatury:

- [24] BULA, Oksana. *Medvěd nechce jít spát*. Přeložil Rita LYONS KINDLEROVÁ. Brno: Host, 2018. ISBN 978-80-7577-702-7.
- [25] BULA, Oksana. *Jak tukoni zachránili strom*. Přeložil Rita LYONS KINDLEROVÁ. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-7577-700-3.
- [25] MACUROVÁ, Katarína. *Proč nekveteš?*. V Praze: Albatros, 2016. ISBN 978-80-00-04211-4.
- [26] ČECH, Pavel. *O klíči*. Vyd. 2. [Havlíčkův Brod]: Petrkov, 2014. ISBN 978-80-87595-25-1.
- [27] STARÁ, Ester. *A pak se to stalo!*. Ilustroval Martina MATLOVIČOVÁ. V Praze: Albatros, 2010. ISBN 978-80-00-02598-8.

Seznam příloh:

Použité ilustrace z dětských knih.

Grafické znázornění úspěšnosti v testu u jednotlivých otázek

Příloha číslo 1 - Ilustrace z knihy "Jak Tukoni zachránili strom" Oksana Bula

Příloha číslo 2 - Ilustrace z knihy "Jak Tukoni zachránili strom" Oksana Bula

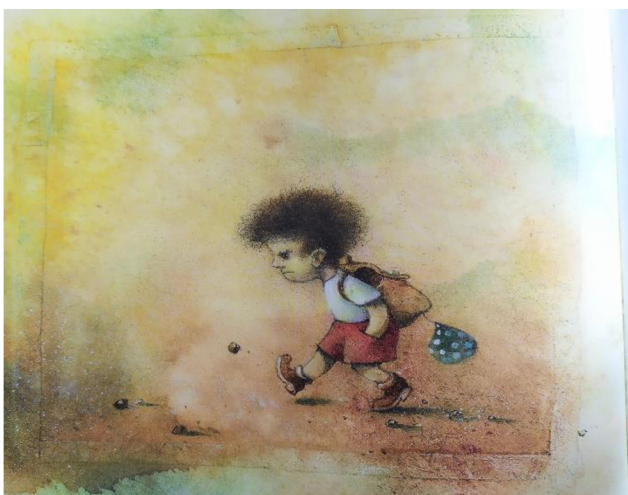
Příloha číslo 3 - Ilustrace z knihy "Jak Tukoni zachránili strom" Oksana Bula

Příloha číslo 4 - Ilustrace z knihy "Jak Tukoni zachránili strom" Oksana Bula

Příloha číslo 5 - Ilustrace z knihy "Jak Tukoni zachránili strom" Oksana Bula

Příloha číslo 6 - Ilustrace z knihy "O klíči" Pavel Čech

Příloha číslo 7 - Ilustrace z knihy "O klíči" Pavel Čech

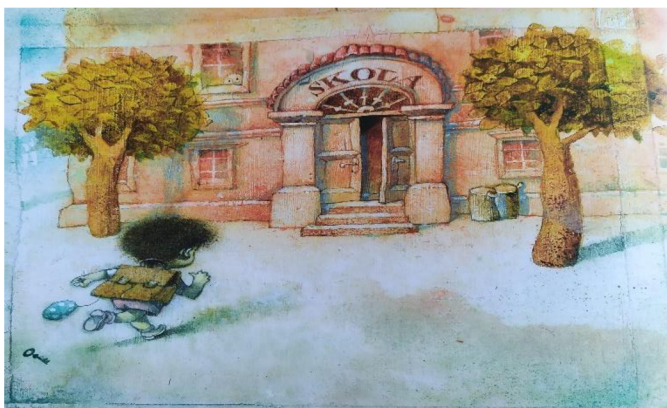
Příloha číslo 8 - Ilustrace z knihy "O klíči" Pavel Čech

Příloha číslo 9 - Ilustrace z knihy "O klíči" Pavel Čech

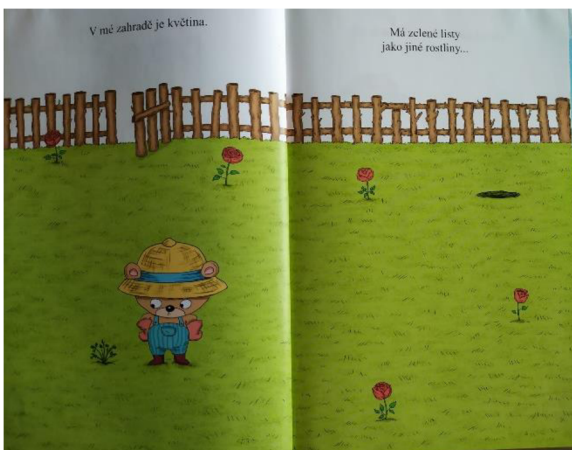
Příloha číslo 10 - Ilustrace z knihy "O klíči" Pavel Čech

Příloha číslo 11 - Ilustrace z knihy "O klíči" Pavel Čech

Příloha číslo 12 - Ilustrace z knihy "Proč nekveteš?" Katarína Macurová

Příloha číslo 13 - Ilustrace z knihy "Proč nekveteš?" Katarína Macurová

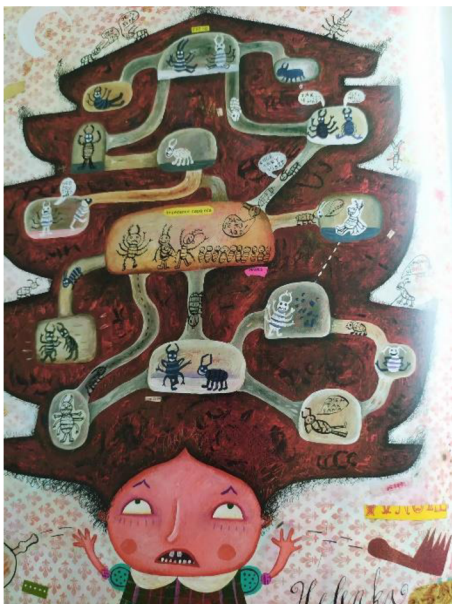
Příloha číslo 14 - Ilustrace z knihy "Proč nekvetěš?" Katarína Macurová

Příloha číslo 15 - Ilustrace z knihy "Proč nekvetěš?" Katarína Macurová

Příloha číslo 16 - Ilustrace z knihy "A pak se to stalo" Ester Stará (ilustr. Martina Matlovičová)

Příloha číslo 17 - Ilustrace z knihy "A pak se to stalo" Ester Stará (ilustr. Martina Matlovičová)

Příloha číslo 18 - Ilustrace z knihy "A pak se to stalo" Ester Stará (ilustr. Martina Matlovičová)

Příloha číslo 19 - Ilustrace z knihy “Medvěd nechce jít spát” Oksana Bula

Příloha číslo 20 - Ilustrace z knihy “Medvěd nechce jít spát” Oksana Bula

Přinesl s sebou všechno, co takový medvěd k spánku potřebuje.

Příloha číslo 21 - Ilustrace z knihy "Medvěd nechce jít spát" Oksana Bula

Vypadá to, že medvěd konečně usnul. Už můžeme jít!

Příloha číslo 22 - Ilustrace z knihy "Medvěd nechce jít spát" Oksana Bula

Příloha číslo 23 - Ilustrace z knihy "Medvěd nechce jít spát" Oksana Bula

Příloha číslo 24 - Ilustrace z knihy "Medvěd nechce jít spát" Oksana Bula

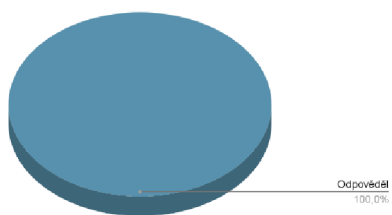
Příloha číslo 25 - Ilustrace z knihy "Medvěd nechce jít spát" Oksana Bula

Příloha číslo 26 - Grafické znázornění úspěšnosti v testu u jednotlivých otázek

Otázka č. 1 - Jaká knížka je vaše nejoblíbenější?

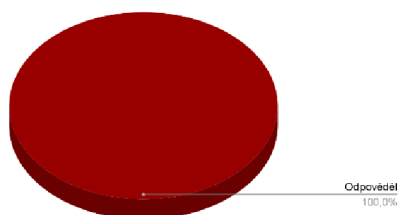
Otázka č. 1 - říjen

Skupina č. 1

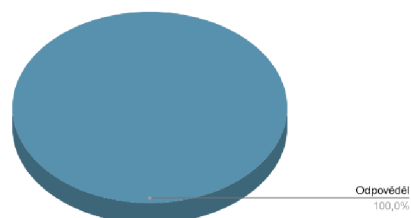
Obrázek 6 Otázka č. 1/1 říjen

Skupina č. 2

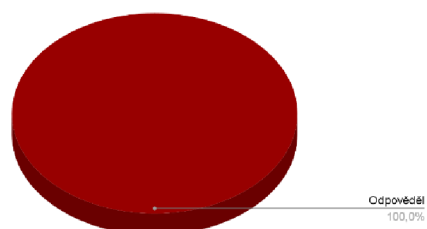
**Obrázek 7 Otázka č. 1/2 říjen
Otázka č. 1 - březen**

Skupina č. 1

Obrázek 8 Otázka č. 1/1 březen

Skupina č. 2

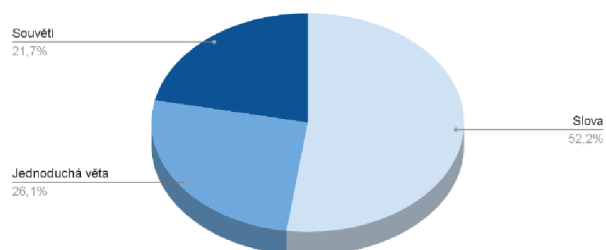

Obrázek 9 Otázka č.1/2 březen

Otázka č. 2 - Jaká ta kniha je? O čem je?

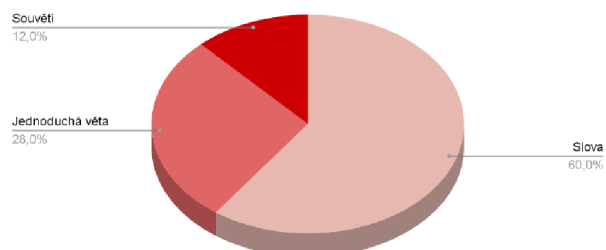
Otázka č. 2 - říjen

Skupina č.1

Obrázek 10 Otázka č. 2/1 říjen

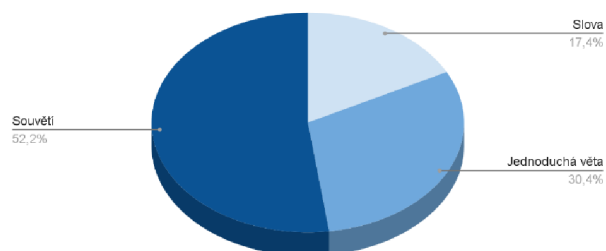
Skupina č. 2

Obrázek 11 Otázka č. 2/2 říjen

Otázka č. 2 - březen

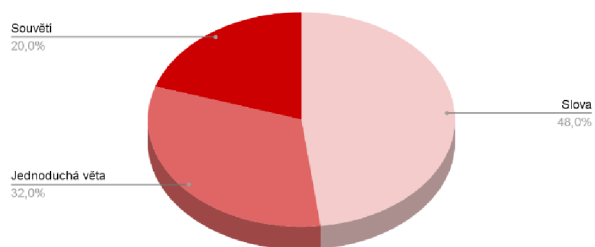
Skupina č. 1

Obrázek 12 Otázka č. 2/1 březen

Obrázek 13 Otázka č. 2/2 březen

Skupina č. 2

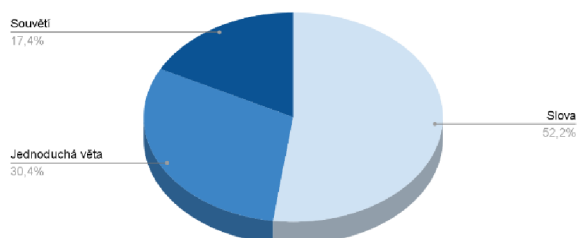

Otázka č. 3 - Prohlédni si obrázek, o čem by tato kniha mohla být?

Otázka č. 3 - říjen

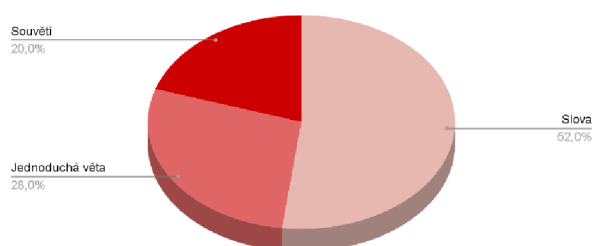
Obrázek 14 Otázka č.3/1 říjen

Skupina č. 1

Obrázek 15 Otázka č.3/1 říjen

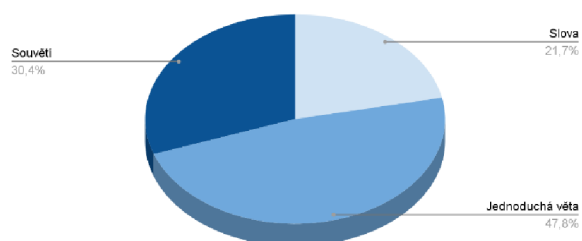
Skupina č. 2

Obrázek 16 Otázka č.3/2 říjen

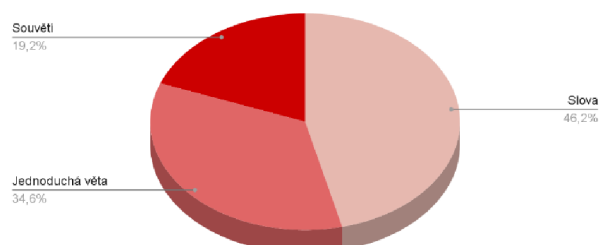
Otázka č. 3 - březen

Skupina č. 1

Obrázek 17 Otázka č.3/1 březen

Skupina č. 2

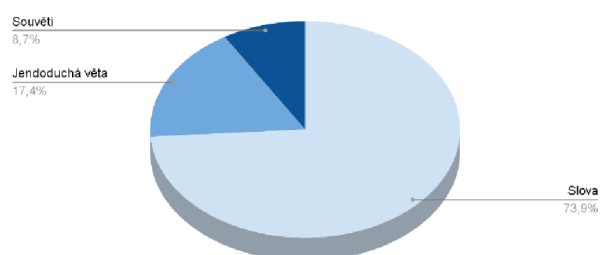

Obrázek 18 Otázka č.3/2 březen

Otázka č. 4 - Proč si myslíš, že bude o..?

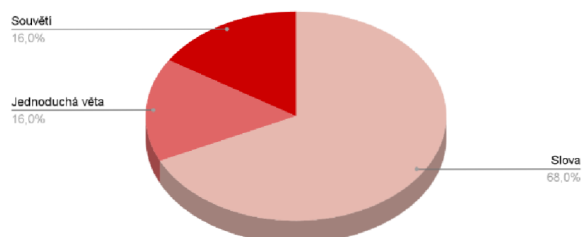
Otázka č. 4 - říjen

Skupina č.1

Obrázek 19 Otázka č.4/1 říjen

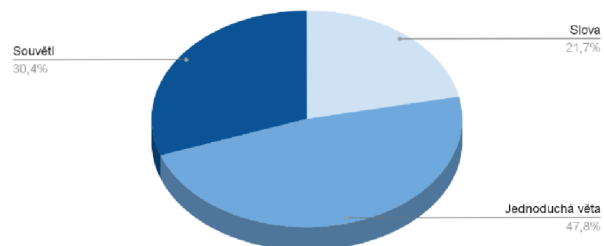
Skupina č. 2

Obrázek 20 Otázka č.4/2 říjen

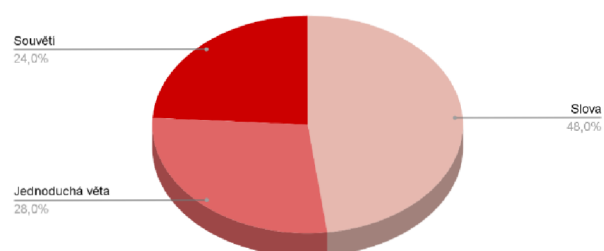
Otázka č. 4 - březen

Skupina č. 1

Obrázek 21 Otázka č. 4/1 březen

Skupina č. 2

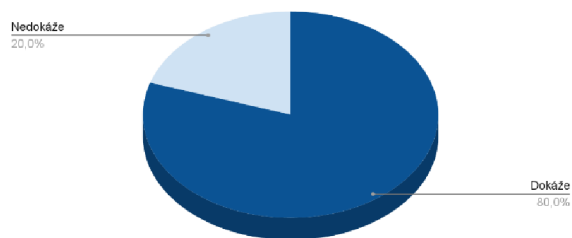

Obrázek 22 Otázka č.4/2 březen

Otázka č. 5 - Dokážeš seřadit otázky tak, aby jsi podle nich mohla vyprávět příběh?

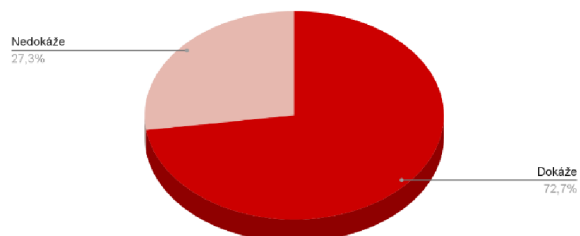
Otázka č. 5 - říjen

Skupina č.1

Obrázek 23 Otázka č.5/1 říjen

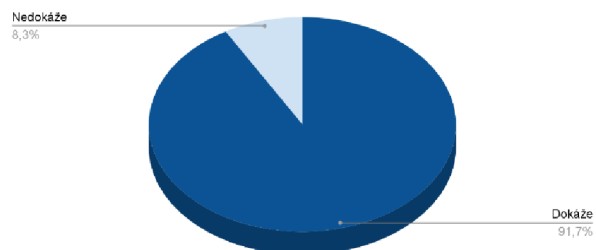
Skupina č. 2

Obrázek 24 Otázka č.5/2 březen

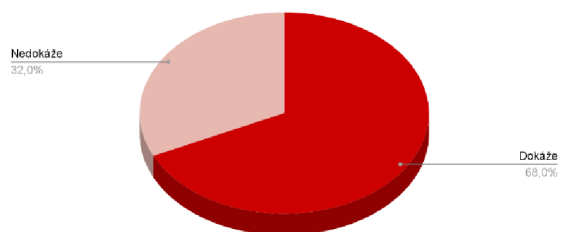
Otázka č. 5 - březen

Skupina č. 1

Obrázek 25 Otázka č. 5/1 březen

Skupina č. 2

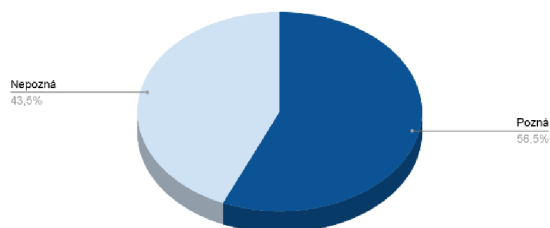

Obrázek 26 Otázka č. 5/2 březen

Otázka č. 6 - Ve čteném příběhu poznej nesmysl.

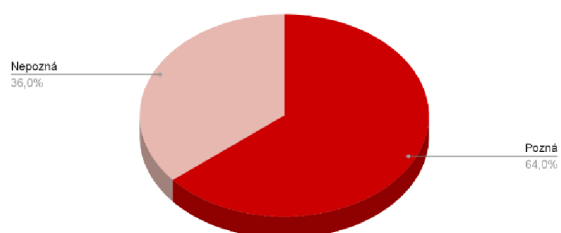
Otázka č. 6 - říjen

Skupina č. 1

Obrázek 27 Otázka č.5/1 říjen

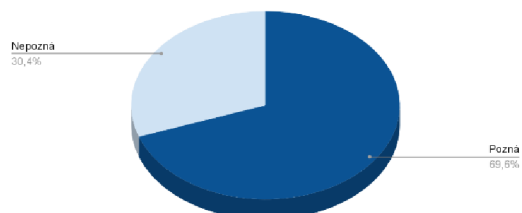
Skupina č.2

Obrázek 28 Otázka č. 5/2 říjen

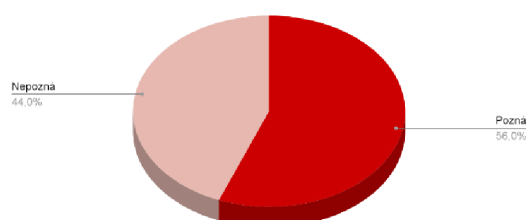
Otázka č. 6 - březen

Skupina č. 1

Obrázek 29 Otázka č. 5/1 březen

Skupina č. 2

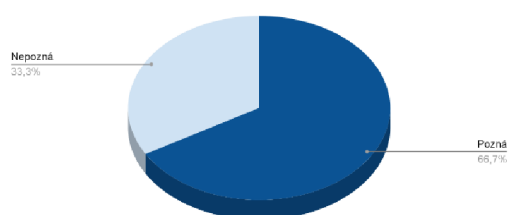

Obrázek 30 Otázka č. 6/2 březen

Otázka č. 7 - Poznáš z obrázků, o kterou pohádku se jedná?

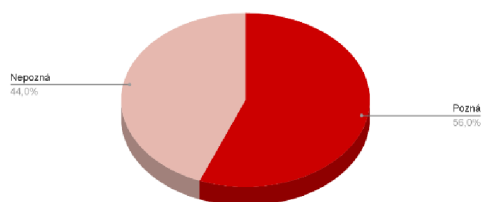
Otázka č. 7 - říjen

Skupina č. 1

Obrázek 31 Otázka č.7/1 říjen

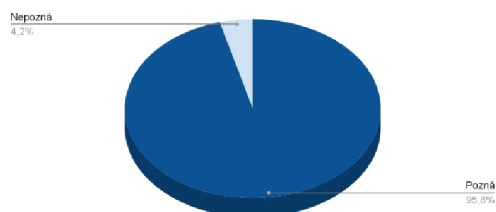
Skupina č. 2

Obrázek 32 Otázka č.7/2 říjen

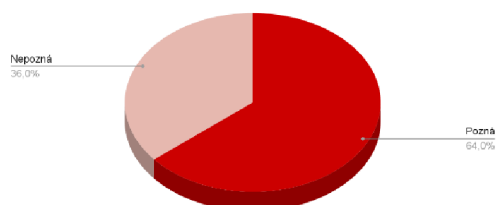
Otázka č. 7 - březen

Skupina č. 1

Obrázek 33 otázka č.7/1 říjen

Skupina č. 2

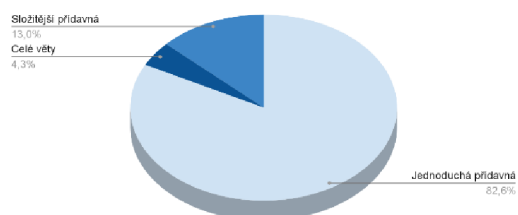

Obrázek 34 Otázka č.7/2 říjen

Otázka č. 8 - Kdo v pohádce vystupuje jaký/jaká je?

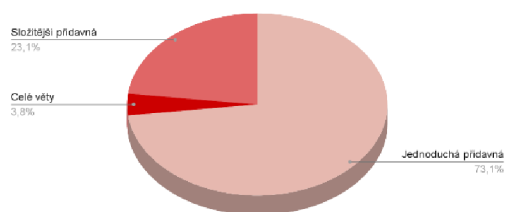
Otázka č. 8 - říjen

Skupina č. 1

Obrázek 35 Otázka č.8/1 říjen

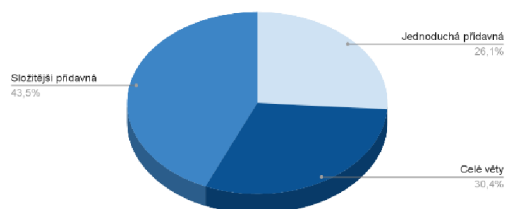
Skupina č. 2

Obrázek 36 Otázka č.8/2 říjen

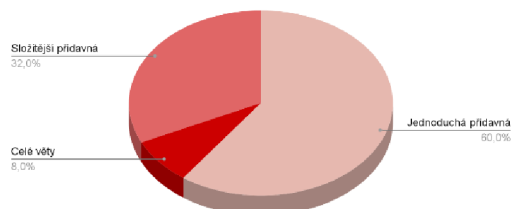
Otázka č.8 - březen

Skupina č. 1

Obrázek 37 Otázka č.8/1 březen

Skupina č. 2

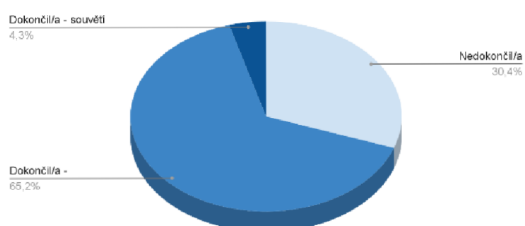

Obrázek 38 Otázka č.8/2 březen

Otázka č. 9 - Zkus dokončit příběh, který ti budu vyprávět.

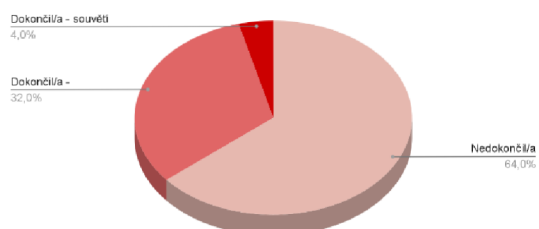
Otázka č. 9 - říjen

Skupina č. 1

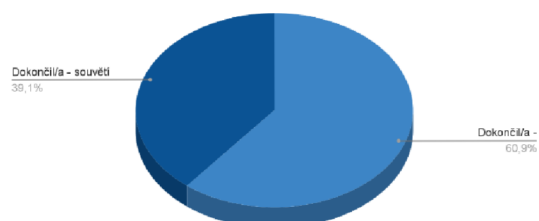
Obrázek 39 Otázka č. 9/1 říjen

Skupina č. 2

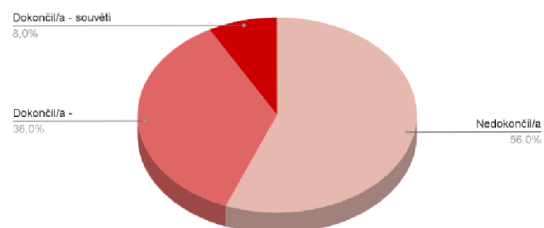
Obrázek 40 Otázka č.9/2 říjen
Otázka č. 9 - březen

Skupina č. 1

Obrázek 41 Otázka č. 9/1 březen

Skupina č. 2

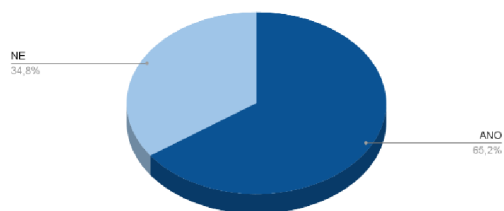

Obrázek 42 Otázka č.9/2 březen

Otázka č. 10 - Dopln slovo, které se rýmuje s daným slovem.

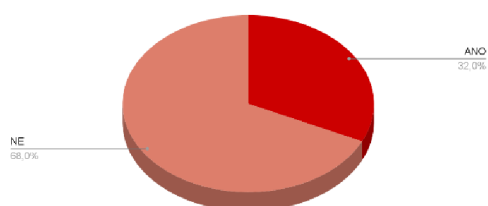
Otázka č. 10 - říjen

Skupina č.1

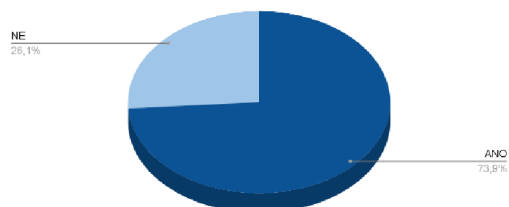
Obrázek 43 Otázka č. 10/1 říjen

Skupina č. 2

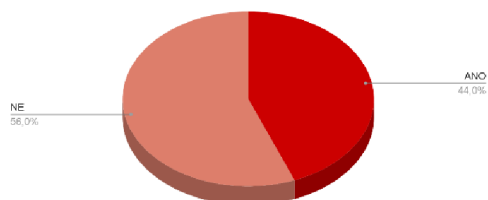
Obrázek 44 Otázka č.10/2 říjen Otázka č. 10 - březen

Skupina č. 1

Obrázek 45 Otázka č. 10/1 březen

Skupina č. 2

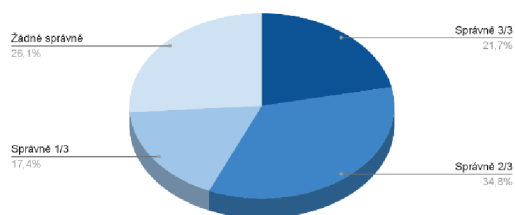

Obrázek 46 Otázka č. 10/2 březen

Otázka č. 11 - Vytleskej tato slova.

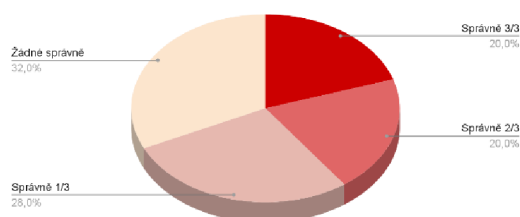
Otázka č. 11 - říjen

Skupina č. 1

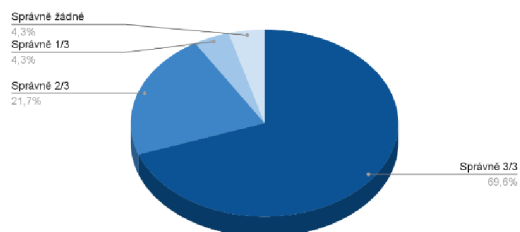
Obrázek 47 Otázka č. 11/1 říjen

Skupina č. 2

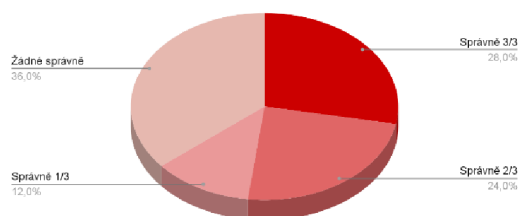
Obrázek 48 Otázka č. 11/2 říjen Otázka č. 11 - březen

Skupina č. 1

Obrázek 49 Otázka č. 11/1 březen

Skupina č. 2

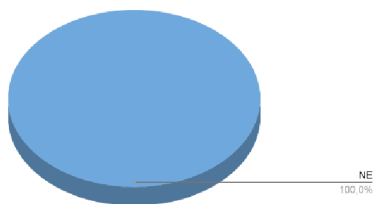

Obrázek 50 Otázka č. 11/2 březen

Otázka č. 12 - Zkus říct, kdo je ilustrátor.

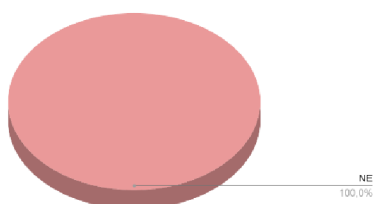
Otázka č. 12 - říjen

Skupina č. 1

Obrázek 51 Otázka č. 12/1 říjen

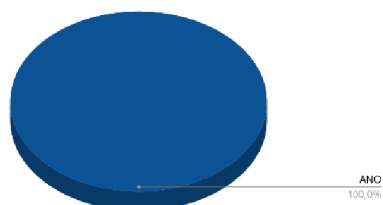
Points scored

Obrázek 52 Otázka č. 12/2 říjen

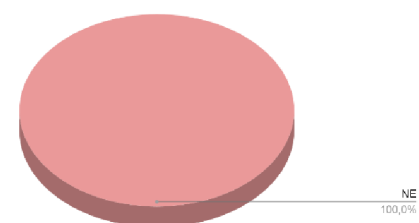
Otázka č.12 - březen

Skupina č. 1

Obrázek 53 Otázka č. 12/1 březen

Skupina č. 2

Obrázek 54 Otázka č. 12/2 březen

